

Jordbruksforhandlingene 2016

Nortura

*Innspill til:
Norges Bondelag
Norsk Bonde- og Småbrukarlag*

INNHold

1	Hovedtrekkene i Norturas innspill	2
1.1	Jordbruksforhandlingene 2016 - overordna forhold	2
1.2	Sammendrag av Norturas innspill til Jordbruksforhandlingene 2016	3
1.3	En vellykket fôrpolitikk er nøkkelen til en stor norsk matproduksjon	3
1.4.	Storfekjøtt har størst potensial for økt volum og verdiskaping	4
1.4.1.	Hvor er potensialet størst?	5
1.4.2.	Stimulans til nyetablering	6
2.	Tilskuddsordninger – forslag til målretting og forenkling	7
2.1.	Telledato	8
2.2.	Fraktordningen for firbeinte slaktedyr	9
2.3.	Sau og lam – produksjonsøkning og markedsdekning	11
2.4.	Ull: Forslag til endring av tilskuddsordningen for ull	11
2.5.	Investeringsvirkemidler: Stort behov for storfekjøtt og nasjonale retningslinjer	12
3.	Handlingsplan for reduksjon av jordbrukets klimagassutslipp	14
4.	Rommet for prisutvikling for kjøtt og egg	16
5.	Markedsinntekter og priser	17
5.1.	Prisutvikling for kjøtt og egg i sluttmarkedet	17
5.2.	Behov for kostnadsreduksjoner i verdikjeden - kjøttkontrollgebyr	20
6.	Marked og priser for kjøtt og egg, faktisk utvikling i 2015 og prognose 2016	21
6.1.	Storfe	23
6.2.	Gris	25
6.3.	Sau/lam	27
6.4.	Egg	28
6.5.	Kylling	30
6.6.	Kalkun	30
7.	Norturas vurdering av prisutviklingen i neste avtaleår	31
7.1.	Målpris på gris	31
7.2.	Prisutvikling for produksjoner regulert i volumbaserte markedsordninger	31
7.3.	Prisutvikling på produkter uten markedsregulering	32

1 Hovedtrekkene i Norturas innspill

1.1 *Jordbruksforhandlingene 2016 - overordna forhold*

Det politiske landskapet foran Jordbruksoppgjøret i 2016 er det samme som etter Stortingsvalget høsten 2013. Samarbeidserklæringen slår fast at framtidig landbrukspolitikk skal utvikles innenfor rammene av Jordbruksavtaleinstituttet, og at det skal legges vekt på forutsigbarhet og reformer som kan gi økt lønnsomhet. Regjeringen trenger støtte i Stortinget for sin politikk, og det er verdt å merke seg Næringskomiteens flertallsmerknader ved behandlingen av Jordbruksoppgjøret 2014 (Innst. 285 S (2013 – 2014) og Jordbruksoppgjøret 2015 (Innst. 385 S (2014 – 2015)). I disse innstillingene bekrefter flertallet i komiteen mange av de eksisterende hovedlinjene i landbrukspolitikken. Stortingsflertallet presiserte videre at "Flertallet er enige om at statens tilbud til fremtidige jordbruksoppgjør skal være i tråd med de føringene som ligger til grunn i innstillingen til dette årets jordbruksoppgjør og Innst. 8 S (2013 - 2014)" (Innst. 285S (2013 -2014)). I Prop. 1S (2014 – 2015) uttaler Regjeringa at den vil "sikre landbruket føreseielege rammevilkår som kan bidra til at næringa si samla lønsemd kan bli betre i åra som kjem. Det er avgjerande at utøvarane i landbruket skal kunne ha ei inntektsutvikling og sosiale vilkår på line med andre grupper."

De internasjonale råvareprisene på landbruksprodukter har vært preget av store bevegelser de siste 5 åra, og er nå på et nivå som ligger om lag 50 % over nivået i 2005. Restriksjonene på handelen mellom EU og Russland har medført markedsubalanse og låge priser for svin i EU. På klimakonferansen COP21 i Paris i 2015 forpliktet Norge seg sammen med andre land til store reduksjoner i utslipp av klimagasser fram til 2030. Denne utfordringen faller sammen med en stor og langvarig omstilling av den norske økonomien. Oljesektoren vil spille en meget viktig rolle i norsk nærings- og samfunnsliv i mange år framover, men behovet for ny vekst i annet næringsliv er åpenbart for alle. Produksjon og forsyning av matvarer vil være en primær interesse for ethvert samfunn til alle tider. Med dagens kosthold har Norge ikke mulighet til å bli selvforsynte med mat, men det vil etter Norturas mening være klokt å utnytte det potensialet for matproduksjon som landet har. Nortura mener at den landbruksbaserte verdikjeden fra jord til bord vil utgjøre en viktig del av det grønne skiftet.

Nortura vil peke på at det over mange tiår har vært en formidabel produktivitetsvekst i norsk husdyrproduksjon. På tross av dette og økte bruttoinntekter har økte kostnader og sterk lønnsvekst i andre sektorer svekket jordbrukssektorens konkurranseevne om arbeidskraften. Nortura forventer at Regjeringen i årets Jordbruksoppgjør legger til rette for at lønnsomheten i landbruket styrkes, slik Stortinget har slått fast i Innst. 8S (2013-2014) og slik Regjeringen har uttrykt i Prop. 1S (2014 – 2015). Dette må til for å sikre rekruttering og framtidstro til å fornye produksjonsapparatet – begge deler nødvendig for å nå målet om økt matproduksjon.

Markedsinntektene utgjør over 70 % av jordbrukets inntekter, men budsjettstøtten er helt nødvendig for å sikre en bærekraftig økonomi i alle produksjoner. Det er derfor nødvendig å dimensjonere og innrette støtten slik at de både kan gi økt inntektseffekt og større produksjon. Realverdien av budsjettstøtten har blitt kraftig redusert siden år 2000, og Nortura mener dette er en av hovedårsakene til at næringen har tapt konkurransekraft i forhold til andre yrker.

De innenlandske markedsutsiktene er hovedgrunnlaget for våre vurderinger av prisutviklingen framover, men framtidig prisutvikling må i større grad enn før skje i samsvar med prisutviklingen i nabomarkeder. Dette skyldes at styrken i importvernet er kraftig redusert etter mange år med en større prisøkninger i Norge enn internasjonalt. Markedsprognosene for

2016 viser at produksjonen av lam og egg utfordrer markedsbalansen, og markedssituasjonen for svinekjøtt er også skjør. Dette tilsier at potensialet for prisutvikling må vurderes meget nøkternt, og Nortura vil spesielt advare mot å velte evt. økte fôrkostnader over på husdyrprodusentene. **Det er fremdeles et betydelig rom for å øke norsk kjøttproduksjon på storfe, og dette utgjør det desidert største potensialet for vekst og økt verdiskaping i norsk jordbruk.**

1.2 *Sammendrag av Norturas innspill til Jordbruksforhandlingene 2016*

1. Målprisforslag

Målprisen på gris holdes uendret på **32,34 kr per kg**

2. Økte overføringer og bedre målretting av tilskuddene

- **Storfe:** Øke kvalitetstilskuddet for storfeslakt med **2,50 kr per kg.**
- **Ull:** Videreføre tilskuddsdifferensieringen og antall satser i **ullordningen**
- **Tilskudd til miljø- og klimatiltak:**
 - Øke rammen med 10% for dyr på beite, størst satsøkning for utmarksbeite
 - Øke rammen for organisert beitebruk
 - Øke rammen for tilskudd til lagring/spredning av husdyrgjødsel
 - Øke rammen og satsen til drenering
- **Fraktordningen for firbeinte slaktedyr:**
Rammen for innfrakttilskudd for firbeinte slaktedyr økes med **19 mill. kr**
- **Korn/kraftfôr:** Kornøkonomien må sikres uten kostnadsdrivende effekter for husdyrholdet.

3. Investeringsstøtte

- Økt ramme til storfekjøttssatsing (minst 180 mill. kr for 2017)
- Nasjonale retningslinjer for investeringsstøtte med større vekt på markedsmuligheter og en variert bruksstruktur basert på arealgrunnlaget

4. Telledato

Telledatoene påvirker leveringsmønsteret, og vi advarer sterkt mot å etablere 1. oktober som telledato for storfe. Vi foreslår å videreføre telledato 31. juli for storfe og for antall dyr sluppet på beite.

1.3 *En vellykket fôrpolitikk er nøkkelen til en stor norsk matproduksjon*

Omfanget og spredningen av norsk jordbruksproduksjon er avhengig av arbeidsdeling mellom regioner og brukstyper. Endringer i produksjonsvolum, produksjonsmåter og produksjonsstrukturer påvirker produksjonsfordelingen. Nortura legger til grunn at en omfattende arbeidsdeling videreføres som en av bærebjelkene i landbrukspolitikken for å sikre at norsk husdyrproduksjon skal dekke norsk etterspørsel og for å sikre et aktivt landbruk over hele landet.

Norsk jordbruk er hovedsakelig fôrproduksjon, da om lag 90 % av arealet benyttes til produksjon av fôr. Fôrproduksjon har bare en verdi så langt fôret benyttes i en norsk

husdyrproduksjon, dvs. mjølk, kjøtt og egg. De grovfôrbaserte husdyrproduksjonene er nøkkelen til utnytting av storparten av arealet, og omfanget av disse produksjonene har direkte overslagseffekt til arealbruken i norsk jordbruk. Fôrpolitikken må derfor innrettes slik at markedet for grovfôrbaserte produkter dekkes med norsk produksjon. For å sikre økonomisk bærekraft i husdyrproduksjonene, blir det avgjørende å øke grovfôrproduksjonen – både per arealenhet og totalarealet, og innrette fôrkornproduksjonen slik at den bidrar til økonomisk bærekraftige husdyrproduksjoner. Mer høsting av grovfôr ved beiting vil være gunstig både for å senke fôrkostnaden og klimaavtrykket. Nortura ønsker derfor å stimulere til mer beitebruk ved å øke tilskuddet til aktivt beitende dyr.

Nortura vil understreke behovet for å sikre en bærekraftig økonomi i norsk kornproduksjon, men vårt utgangspunkt er at økte inntekter i kornproduksjonen ikke lenger kan løftes over som økte kostnader i husdyrproduksjonene, så lenge disse verken kan velte økte kostnader over i sluttmarkedet eller absorbere økte kostnader og dårligere lønnsomhet i produksjonen.

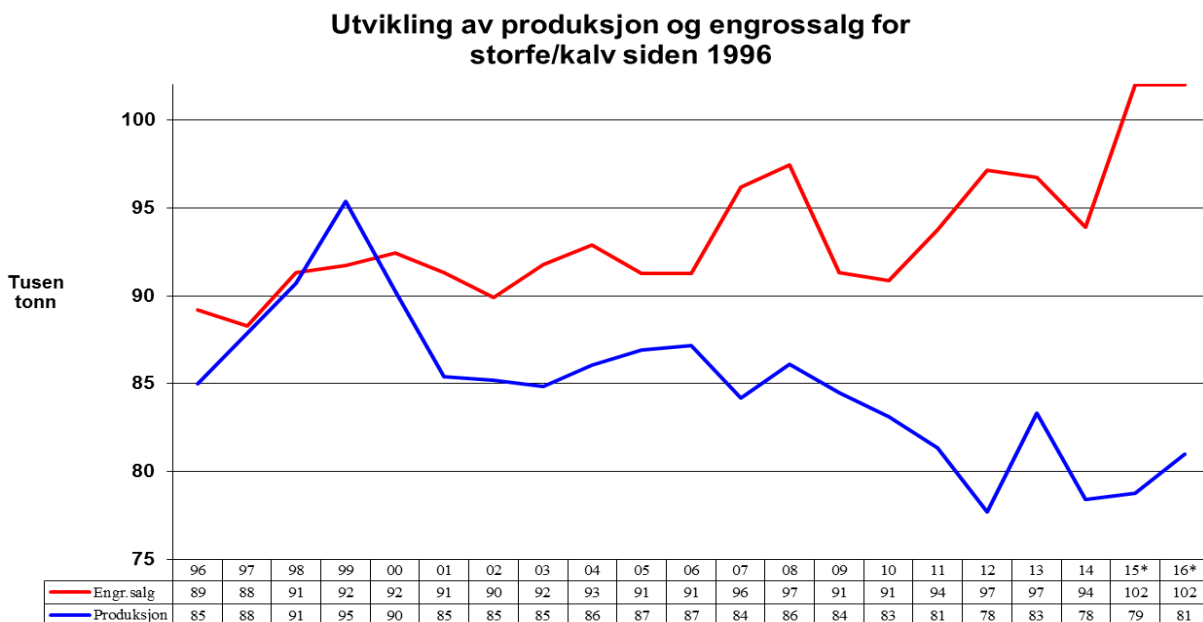
1.4. Storfekjøtt har størst potensial for økt volum og verdiskaping

Storfekjøttproduksjonen i 2015 var på snaut 80 mill. kg. Dette er om lag samme nivå som i 1990, og 20 % mindre enn etterspørselen. Totalforbruket har vist en svak økning det siste ti-året, men mindre enn befolkningsøkningen. Den norske produksjonen har ikke dekket etterspørselen siden år 2000, og selv med tillegg for en årlig import på tollkvoter på 7,5 mill. kg, har det vært stor import med administrert toll hvert år. Prognosen for 2016 viser at det vil være behov for å importere om lag 20 % av forbruket. Markedspotensialet er derfor betydelig, og en økning av produksjonen med 10 000 t vil representere en økt verdiskaping på 750 mill. kr årlig for verdikjeden sett under ett. Dette verdiskapingspotensialet er uten sidestykke det største og mest realistiske i norsk jordbruk. En økning på 10 000 t betyr like stor produksjon som vi hadde i år 2000. I et land som Norge der store deler av landbruksarealet er grasland og hvor vi i tillegg har store unyttede beiteressurser, ligger det fra naturens side godt til rette for økt produksjon av storfe.

Den samla mjølkeproduksjonen i Norge ligger i dag på om lag 1500 mill. liter og alt tyder på at avdrått og spesialiseringen vil fortsette å øke. Det betyr stadig færre melkekyr og kilo kjøtt fra mjølkebrukene. I tillegg hviler kravet om utfasing av båsfjøs på næringen. Mange må foreta store investeringer innen 2024, og det må forventes at det blir et sprang strukturmessig i den sammenheng. Til tross for det, vil mjølkebruket i overskuelig framtid være den viktigste bærebjelken i norsk storfekjøttproduksjon.

Stortinget sluttet seg nylig til vedtaket i WTO i Nairobi 2015 og vedtok at eksportstøtten skal fases ut innen 2020. Bortfall av norsk eksportstøtte til Jarlsbergost kan få betydelige effekter for Nortura sin varestrøm. I verste fall kan norsk mjølkeproduksjon bli redusert med 8 – 9 %. Dette vil i så fall medføre betydelige overslagseffekter til storfekjøttproduksjonen, etter som om lag 75% av storfekjøttet kommer fra mjølkekyrne. Bortfall av norsk storfekjøttproduksjon i dette omfanget vil til sammen representere et tap på 300 - 350 mill. kr årlig når en ser verdiskapinga i primærledd og industri samla. Dette vil videre være et kraftig tilbakeslag for norsk grovfôrbasert matproduksjon og store arealer vil gå ut av bruk.

Arbeidet med avbøtende tiltak av eksportstøttebortfallet må ses sammen med de andre utviklingstrekkene, og kunne ut i et omfattende og langsiktig program for økt storfekjøttproduksjon.

Figur 1: Utvikling av produksjon og engrossalg for storfe/kalv siden 1996.

For å dekke opp det voksende gapet mellom etterspørsel og innenlandsk produksjon er det nødvendig med en betydelig økning i storfekjøttproduksjon. En økning på 10 000 t representerer en økt verdiskaping på 750 mill. kr årlig.

Nortura har gjort beregninger som viser at Norge trenger 140 000 ammekyr i 2030 hvis vi skal være selvforsynt med storfekjøtt utover kvoteimporten. Ved søknaden om produksjonstilskudd 1. januar 2015 var det 71 300 ammekyr i Norge. Skal produksjonsmålet nås, må antall ammekyr økes med 4500 pr år de neste 15 årene. I 2014 økte antall ammekyr med 2600, mens økningen de foregående årene har ligget på rundt 1500 pr år. Selv om det har vært en vekst de siste årene, er det behov for et betydelig taktskifte i ammeku-produksjonen – både for å kompensere for fallet i kjøttproduksjon på mjølkebruket og for å tette dagens importgap. Dette var også hovedkonklusjonen i Ekspertgruppens¹ rapport om Økt storfekjøttproduksjon i 2013.

1.4.1. Hvor er potensialet størst?

Det blir viktig å opprettholde kjøttproduksjonen i størst mulig grad på mjølkebrukene. Men utviklingen de siste årene viser at vi må regne med at andelen storfekjøtt fra mjølkebruket vil falle. For det første vil økt mjølkeavdrått føre til behov for færre mjølkekyr og dermed færre fødte kalver og kilo kjøtt. Vi ser videre at nybygg ofte dimensjoneres for å tilpasses ny teknologi (mjølkerobot), og at kutallet øker slik at mer av grovforarealet må reserveres for mjølkekua. Kombinert produksjon taper i denne konkurransen, og kalver bli enten slaktet eller solgt til oppføring. Dette betyr at produksjonsveksten av storfekjøtt framover i hovedsak må komme hos:

- Storfekjøtt- og ammekuprodusenter som har arealgrunnlag og utvidelsesmuligheter
- Mjølkeprodusenter som gir seg med mjølk og går over til ammeku
- Nye produsenter med ammeku på bruk med grovfor- og beiteressurser - både små og store.

¹ Ekspertgruppe 2013: Økt storfekjøttproduksjon i Norge. 2013

1.4.2. Stimulans til nyetablering

Vi deler Ekspertgruppens vurderinger om hvilke tiltak som må til for å øke storfekjøttproduksjonen: "En forutsetning for å øke produksjonen er at dagens og potensielt nye storfekjøttprodusenter vurderer at lønnsomheten er god nok til å starte / fortsette produksjonen". Gruppen vurderte bl.a. at det måtte etableres et kvalitetstilskudd på 1500 – 2000 kr for slakt av ung okse. **For å nå dette nivået, må tilskuddet øke med inntil 2,50 kr per kg fra dagens nivå.**

For å øke storfekjøttproduksjonen må det investeres mer i bygninger. På bakgrunn av kravet om løsdrift fra 2024 og et stort underskudd av storfekjøtt er det nå et historisk stort behov for nye husdyrrom for mjølke- og ammekyr. Denne utfordringen lar seg ikke løse uten en ekstraordinær satsing og økning av rammen for investeringsstøtte. På Vestlandet, i fjell og dalbygder i Sør-Norge og i Nord-Norge har deler av grovfôrarealet gått ut av produksjon. I disse områdene er det i tillegg god tilgang på beite, og disse områdene må få høyest prioritet for etablering av ny produksjonskapasitet for ammeku.

Nortura har konkludert med at det er behov for en økning på 4 500 ammekyr pr år frem til 2030. Med erfaringstall fra utbyggingsprosjekter vi kjenner til, ligger kostnaden på ca. kr 120 000 pr ammekuenhet i et gjennomsnittsfjøs. For mindre fjøs vil enhetskostnaden være større. Dette betyr at det er et totalt kapitalbehov på **550 – 600 millioner kroner pr år. Et satsingsprogram bør være langvarig, helst 10 år. Med en investeringsstøtte på 30 % av kostnaden, tilsier det at det bør avsettes inntil 180 mill. kr årlig over en 10-årsperiode til investeringsstøtte for storfekjøttbygninger. Den årlige verdiskapingen av en økt storfekjøttproduksjon på 10 000 tonn er til sammenligning på ca. 750 mill. kr, verdikjeden sett under ett.**

Investeringsstøtte er i de fleste tilfeller en forutsetning for at utbyggingsprosjekter blir realisert. Med tanke på best mulig utnyttelse av grovforressursene, er det viktig at finansieringsordningen også gjøres tilgjengelig for mindre bruk.

En annen stor flaskehals for etablering av en storfekjøttbesetning basert på ammeku, er finansiering av selve besetningen (livdyr). Dette er påpekt ved flere anledninger, bl.a. i rapport fra ekspertgruppen fra 2013. **Tilgang til finansiering av livdyrkjøp er fortsatt en stor utfordring, og vi ber om at innkjøp av livdyr blir med i grunnlaget for investeringslån fra Innovasjon Norge.**

I tillegg til å ha fokus på inntektssida, må det også letes etter løsninger og tiltak som kan bidra til reduserte kostnader. God drift og kostnadsstrategier blir viktig for å lykkes. Vi vet at mer beitebruk, mer spesialisering (særlig mellom små besetninger) og bedre grovfôravlinger, reduserer den største kostnadsposten i produksjonen. Virkemidlene bør derfor stimulere til en positiv utvikling på disse områdene. Får å få dette til, må aktuelle virkemidler styrkes, samordnes og målrettes. Dette bør være en sentral del av en langsiktig storfekjøttstrategi.

Aktuelle virkemidler kan være

- Tilskudd til økt beitebruk, herunder til gjerdehold, beitelag, radiomerking og beiterydding
- Tilskudd til økt grovfôrproduksjon; grøfting, gjødselhåndtering
- Tilskudd til kalv i større grad enn til mordyr vil stimulere til økt antall fødte kalver
- Spesialisering mellom bruk med mor/kalv og bruk med oppfôring/slutfôring

- Vurdere om soneinndelingen for distriktstilskudd for kjøtt underbygger optimal arbeidsdeling
- Vurdere virkemidler til maskinsamarbeid/maskinringer (slik at mindre bruk kan få utnyttet den teknologiske utviklingen, stordriftsfordeler)

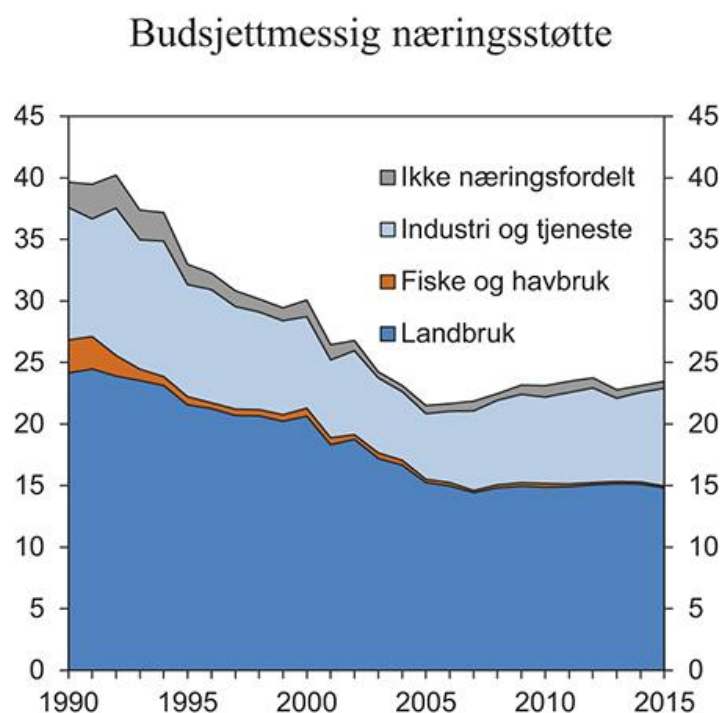
En velfungerende grovfor- og beitebasert produksjon over hele landet gir en kulturlandskapspleie som er et positivt miljøprodukt som verdsettes av samfunnet. Nortura forutsetter videre at produksjonen av grovfôrbasert kjøtt skal utvikles i en retning med mindre klimaavtrykk per kg kjøtt enn i dag.

Konklusjon:

Nortura mener det fortsatt er behov for å løfte produksjonsøkonomien og foreslår at kvalitetstilskuddet økes med 2,50 per kg. Satsingen på storfekjøtt må fokusere på tiltak som kan øke produksjonen og redusere kostnaden på grovfôr. Nortura vil særlig understreke behovet for investeringsstøtte for fornying og etablering av ny bygningskapasitet. Nortura har beregnet et behov for en ekstraordinær investeringspakke på minst 1,8 mrd. kr for en satsing i neste 10 årsperiode. Et satsingsprogram for norsk storfekjøtt vil være avgjørende for å høste et stort potensial i økt verdiskaping - 750 mill. kr per år - og sikre framtidig arealbruk og utnytting av landets grovfôrressurser på innmark og beite. Bortfall av eksportstøtte i 2020 og utfasing av mange båsfjøs i 2024 vil forsterke utfordringen.

2. Tilskuddsordninger – forslag til målretting og forenkling

Budsjettstøtten til norsk jordbruk over Jordbruksavtalen er avgjørende for et aktivt jordbruk over hele landet og omfanget av matproduksjon. Nivået på overføringene har ligget nokså stabilt på om lag 15 mrd. kr de siste 10 årene, målt i 2015-kr. Næringsstøtten til landbruket har utgjort en sterkt synkende andel av Statsbudsjettet, og utgjør nå ikke mer enn ca. 1,2% .

Figur 2: Statlig budsjettstøtte fordelt etter næring. Mrd. 2014-kroner. Finansdepartementet.

Av jordbrukets samla inntekter kommer om lag 30 % i form av næringsstøtte. Budsjetstøtten varierer mye mellom ulike produksjoner, mellom ulike bruksstørrelser og ulik geografisk plassering. Mjølke, sau og storfekjøtt er de produksjonene som har høyest tilskudd i forhold til bruttoinntekten. De viktigste funksjonene for budsjetstøtten er:

- Gi inntektsbidrag når markedsinntektene ikke alene kan sikre økonomisk bærekraft
- Gi inntektsbidrag for å oppnå ønskelig produksjonsomfang og produksjonsfordeling
- Kompensere for kostnader som brukerne ikke har rådighet over (driftsvansker som skyldes natur, geografi, struktur, avstandsulempen mv.)
- Stimulere til miljømessig bærekraftige produksjonsmåter
- Sikre sosiale bærekraftselementer i næringen

Fraktordningene er etter Norturas vurdering et av de viktigste distriktpolitiske verktøyene i landbrukspolitikken. Det er et meget presist virkemiddel for å redusere avstandsulempen for produsenter som bor langt fra industriens anlegg. Frakttilskudd til inntransport av slaktedyr er et helt avgjørende grunnlag for aktiv husdyrproduksjon i hele landet. Frakttilskuddet har en direkte inntektseffekt for kjøttprodusentene, og dagens modell for utmåling av tilskuddet er målrettet og effektiv. Fraktordningen for kraftfôr kan utvikles slik at prisen på kraftfôr blir tilnærmet lik i hele landet. Dette vil avbøte avstandsulempene i særlig de kraftfôrbaserte produksjonene, og dermed kunne avlaste andre virkemidler.

Konklusjon:

Budsjetstøtten utgjør et viktig element i den økonomiske bærekraften for norsk jordbruk. Nortura mener at støtten minimum må justeres for pris- og kostnadsoppgang. Det er viktig å målrette tilskuddene til produksjoner med stort potensial, og for å løse de oppgavene som markedet ikke kan løse. Nortura vil særlig peke på at fraktordningene har unike egenskaper for å avbøte avstandsulempen, og tilrå at disse virkemidlene styrkes.

2.1. Telledato

Sikker telling av dyr som grunnlag for tilskudd til husdyrproduksjonene er viktig for korrekt tildeling og tillit til systemene. Husdyrregisteret burde etter Norturas mening kunne erstatte telledato som grunnlag for tildeling av tilskudd til storfe. Den varsle endringen med telledato 1. oktober for storfe vil medføre betydelig uønskede effekter, og bør ikke gjennomføres. Vi har også innvendinger mot å benytte 1. oktober som kontrolldato for antall dyr på beite.

Telledatoer påvirker beslutninger om slaktetidspunkt for mange produsenter. Årsaken til dette er den store økonomiske verdien som ligger i dyreantallet på telledato. Dette hensynet samsvarer ofte ikke med optimalt driftsopplegg hos den enkelte bonde, og heller ikke med hensynet til en optimal vareflyt og balanse i markedet. For å motvirke for store uheldige utslag, benyttes det i dag prisvirkemidler i betydelig grad. Gjennom prisløypa for engrospris, ekstra avtaletillegg og økning av omsetningsavgift rundt telledatoen har en for en stor grad nøytralisert drivkraften i telledatoene. Selv om det nå ikke oppleves som et stort problem for hverken bonde, industri eller forbruker, er det uheldig å bruke sterke prisvirkemidler for å løse markedsbalanse som skyldes leveransemønster skapt av telledatoer. Prisvirkemidlene bør etter Norturas mening benyttes til å påvirke slaktning og forsyning til å samsvare med markedets behov. Nortura har derfor gjennom lengre tid bedt om at husdyrregistret skal erstatte telledato for storfe.

Vårt primære ønske er at Husdyrregisteret skal danne grunnlag for utbetaling av produksjonstilskudd. Det er overraskende at utfordringen med å koble dyr og produksjonsform ikke er løst, og vi forventer at erfaringene fra pilotprosjektene bringer en overgang fra dagens telledatoer nærmere. Eksisterende telledatoer, 31. juli og 31. desember, er benyttet over lang tid og det er etablert prisløyper og andre tiltak som gjør at disse fungerer tilfredsstillende for de fleste formål.

Storfe

Telldato 1. mars vil fungere greit, og trolig vil det bidra til større forsyning av slakt inn mot våren og forsommeren enn i dag. Dette er en tid på året med stor etterspørsel i markedet og normalt stor underdekning. Derimot vil vi sterkt advare mot telldato den 1. oktober. Dette er en tid på året da tilgang på slakt normalt er på det høyeste. Telldatoen vil trolig føre til utsatt slakting. Siden det er snakk om potensielt større volum enn ved dagens telldato 31. juli, vil det være behov for sterke virkemidler for nøytralisere uheldige effekter. Markedet vil oppleve mindre tilgang av fersk norsk storfe i en periode med normalt god etterspørsel. Det kan forventes en kraftig slaktetopp i tiden etter telldato, og til sammen vil det kunne bli svært krevende og kostnadsdrivende både for bonde og industri. **Nortura tilrår derfor at telldato den 31. juli videreføres for storfe.**

Sau/lam

Telldato 1. mars for sau og lam er vi positive til. Det innebærer at antall drektige søyer inkludert påsettlam gir grunnlag for husdyrtilskudd. Forslaget fanger spesielt opp behovet til nye sauebønder og andre produsenter med stor andel påsettlam. Det bygger også opp under prinsippet om at bare produktive dyr får tilskudd. Endelig telldato 1. oktober for antall dyr som har oppfylt beitekravet vil være svært utfordrende for både bonden og industrien. Med telldato midt i slaktesesongen vil både telling og kontroll være svært vanskelig. Det er heller ikke gitt at all sauen er sankt den 1. oktober. Samtidig reiser telling 1. oktober viktige spørsmål om rovdyrtapte dyr. Hvis produsenter med rovdyrtap mister retten på beitetilskudd for tapte dyr, må erstatningen ved rovdyrtap i tilfelle økes tilsvarende. **Nortura tilrår at telldato for antall dyr på beite settes til 31. juli, og at grunnlaget for tilskudd er antall dyr som er sluppet på beite.**

2.2. Fraktordningen for firbeinte slaktedyr

Fraktstøtte er et effektivt og presist virkemiddel for å bidra til inntektsutjamning mellom anleggsmønstre og anleggsfjerne produsenter. En godt utformet fraktordning gir direkte inntektseffekt for bøndene i anleggsfjerne områder, er et viktig grunnlag for lik prising over hele landet. Fraktstøtte er dermed viktig for å opprettholde jordbruksarealer i drift over hele landet.

Prisøkningen på lastebiltransport har siden 2009 økt med 17,1% til desember 2015 (SSB lastebilindeks). Siste år (2015) er indeksen redusert med 0,2%. I denne kostnadsøkningen fra 2009 ligger ikke den kostnadsøkningen som skyldes økte arealkrav pr dyreenhet som kom i 2010. Denne økningen er beregnet til ca 20% som ligger oppå den generelle kostnadsøkningen. Årsaken til at kostnadsveksten i lastebiltransport har stoppet opp det siste året, er lavere dieselpriiser.

De tre siste årene har Nortura klart å unngå kostnadsøkninger i inntransporten pr kg på firbeinte slaktedyr. I tillegg til at det er satt i gang effektiviseringstiltak, er også produsentstrukturen i endring med større og mer rasjonelle enheter. Når brutto kostnader har vært stabile har også tilskuddets andel av de totale kostnader vært stabile, og utgjør i denne 3-

årsperioden i underkant av 40% av de totale kostnader (varierer mellom 37 og 40%). Tilskuddet utgjør i gjennomsnitt i overkant av 60 øre/kg.

I Arbeidsgrupperapporten fra 2010 som danner grunnlaget for inntransportordningen (og evaluert i 2013), er det skissert et prinsipp om at slakteriene selv skal dekke alle kostnader innenfor en gitt avstand fra slakteriet – senere besluttet til 50 km fra anlegget. Utover 50 km skal inntransportkostnadene dekkes av tilskudd og en egenandel. Denne egenandelen har økt siden den nye inntransportordningen ble innført fra 1/1 2011 og frem til og med 2013. I samsvar med analysen og konklusjonen i rapporten fra 2010, legger vi til grunn følgende prinsipp for beregning av støtte til innfrakt utover en avstand på 50 km fra slakteri:

Egenandelen utenfor 0-sonen settes til transportkostnad for maksimal kjørelengde i 0-sonen (50 km) + 10 %.

Transportkostnad for maksimal kjørelengde innenfor 0-sonen kan beregnes ut fra de parametrene som Nortura, KLF og Landbruksdirektoratet er enige om for 2016. Da får vi følgende maksimalkostnader pr kg pr dyreslag innenfor 0-sonen:

Storfe 1,25 kr/kg, Småfe 1,75 kr/kg og Gris 0,60 kr/kg

Når vi legger til grunn at egenandelen ved transporter over 50 km skal ligge 10% over dette, vil egenandelen i gjennomsnitt bli henholdsvis 1,38 kr/kg, 1,93 kr/kg og 0,66 kr/kg.

Nortura gjennomførte følgende innfrakttrekk i 2015, og for alle dyreslag er trekket høyere enn normert egenandel: Storfe 1,54 kr/kg (differanse 0,16 kr/kg), Småfe 2,68 kr/kg (differanse 0,75 kr/kg) og Gris 0,69 kr/kg (differanse 0,03 kr/kg)

Basert på normerte egenandeler og Norturas faktiske innfrakttrekk, viser dette følgende underdekning i innfraktordningen når alt slakt er inkludert:

	<u>Pr kg</u>	<u>totalproduksjon</u>	<u>totalt beløp</u>
Storfe	0,16	81 300 tonn	13,0 mill kr
Småfe	0,75	24 800 tonn	18,6 mill kr
Gris	0,03	135 200 tonn	<u>4,1 mill kr</u>
Sum			<u>35,7 mill kr</u>

Den beregna underfinansieringa tar utgangspunkt i Norturas trekksatser. Transportregnskapet viste i 2015 et overskudd på 11,7 mill. Vi forutsetter at frakttrekk pluss fraktstøtte skal gi full kostnadsdekning, men ikke overskudd. Underfinansieringa må derfor korrigeres for årets overskudd. Med vår tilførselsandel på ca 70% tilsier det at underfinansieringa på 35,7 mill kr må reduseres med 16,7 mill kr. Basert på prinsippet om normert egenandel og faktiske fraktkostnader, kan vi slå fast at den reelle underfinansieringa av innfraktordninga er 19 mill kr.

Konklusjon:

Nortura mener at frakttilskuddet til inntransport av slaktedyr er et helt avgjørende grunnlag for aktiv husdyrproduksjon i hele landet. Frakttilskudd har en direkte inntektseffekt for kjøttprodusentene, og dagens modell for utmåling av tilskudd er målrettet og effektiv for å redusere avstandsulempene for anleggsfjerne produsenter.

Rammen for innfrakttilskudd for firbeinte slaktedyr er for låg til å innfri intensjonen i fraktordningen. I samsvar med analysen og konklusjonen i rapporten fra 2010, legger vi til grunn følgende prinsipp for beregning av støtte til innfrakt utover en avstand på 50

km fra slakteri: "Egenandelen utenfor 0-sonen settes til transportkostnad for maksimal kjørelengde i 0-sonen + 10 %."

Nortura ber om at rammen for innfrakt av firbeinte slaktedyr økes med 19 mill kr for å dekke opp underfinansieringa og sikre god måloppfylting med ordningen.

2.3. Sau og lam – produksjonsøkning og markedsdekning

Markedet for lammekjøtt er nå godt dekket. Det gjelder derfor å opprettholde produksjonen på nåværende nivå, og utvikle den i takt med markedsutviklingen. Produksjonen består av mange enheter. Selv om det de siste årene er bygd opp mange store bruk, preges saueproduksjonen fortsatt av mange små/middels bruk. **Legges husdyrproduksjonen ned på disse brukene, er ofte konsekvensen at også arealene går ut av drift.**

Antall lam		2015		Antall	
Leveransegruppe	lam		% lev	Antall	%
1-50		108 536	15,4 %	4 816	50,7 %
51-100		167 424	23,7 %	2 314	24,4 %
101-150		139 083	19,7 %	1 136	12,0 %
151-200		99 445	14,1 %	576	6,1 %
201-250		65 691	9,3 %	296	3,1 %
251-300		39 626	5,6 %	145	1,5 %
300 og mer		87 243	12,3 %	220	2,3 %
Sum		707 048		9 503	

Tabell 1: Leveranse av lam til slakt i 2015, for ulike produksjonsomfang. Nortura slaktestatistikk 2015

Det er derfor viktig at produksjonen opprettholdes på slike bruk. Vi vil derfor advare mot å fortsette nedbyggingen av strukturprofilen i tilskuddene til sau/lam.

Et av sauens fortrinn er at mye av fôret høstes på beite, noe som er det billigste av alle forslag. Beiting forutsetter likevel en viss infrastruktur, særlig i form av gjerder. I noen områder gjør rovdyrtaap det krevende å opprettholde produksjonsomfanget, og i de fleste områder er det et langt etterslep i vedlikeholdet av gjerder. Nortura ber derfor om at posten for organisert beitebruk styrkes, og at oppsetting og vedlikehold av hovedgjerder blir et prioritert formål.

2.4. Ull: Forslag til endring av tilskuddsordningen for ull

Landbruksdirektoratet gikk i 2015 gjennom tilskuddsordningen for ull, og næringen ble involvert i en referansegruppe. Direktoratet foreslår i sin sluttrapport flere vesentlige endringer i ordningen, og Nortura støtter mesteparten av disse. Det er hensiktsmessig å presisere at hovedformålet med tilskuddet er bidra til bedre kvalitet på norsk ull og sikre avsetning i markedet. Vi deler også Direktoratets syn på at deler av de oppgavene de har ansvar for i dag, kan overlates til bransjen. Videre har vi ikke motforestillinger til at utbetalingsrutinene av tilskuddet presiseres og at tilskuddssatser fastsettes i jordbruksavtalen, slik Direktoratet foreslår.

Direktoratet har også foreslått å redusere antall satser fra fem til tre, noe som innebærer fullstendig bortfall av tilskudd til de 5 dårligste ullkvalitetene. Dette er helt på tvers av næringens innspill, og vi mener dette forslaget vil få uønska effekter. Til sammen utgjør disse klassene over 20 % av ulla, og pigmentert ull i klasse C2S utgjør om lag halvparten av dette.

Bortfall av tilskudd til ull i klasse C2S vil særlig ramme de særnorske rasene (gammalnorsk, villsau, pelssau og grå trønder) og selv om ull fra disse rasene i dag har begrenset markedsverdi, arbeides det med flere prosjekter for å utvikle nye markedsmuligheter. Bortfall av tilskudd til slik ull vil undergrave dette arbeidet.

Ull i klasse H2 er typisk vårull fra buk, lår og hale fra sauer som normalt har en ullfell i en av toppklassene. Vi kan ikke se at bortfall av tilskudd til H2 vil gi kvalitetsinsentiv til resten av ullfellen på dyr som klippes både høst og vår. Klipping to ganger per år er et godt tiltak både ut fra produksjonshensyn og dyrevelferd, og denne praksisen vil rammes på en uønsket måte hvis tilskudd til ull i klasse H2 faller helt bort.

Sauen høster mye av fôret utenom dyrka mark, og i deler av landet betyr det utmark og skogsbeite. Ull på slike dyr kan bli forurenset med vegetabilier, og ulla kan da havne i klasse V. Vi mener det er uheldig å gi signaler om at beiting i utmark kan medføre at ulla ikke vil få tilskudd, og vi ønsker derfor å videreføre tilskuddet også til denne klassen.

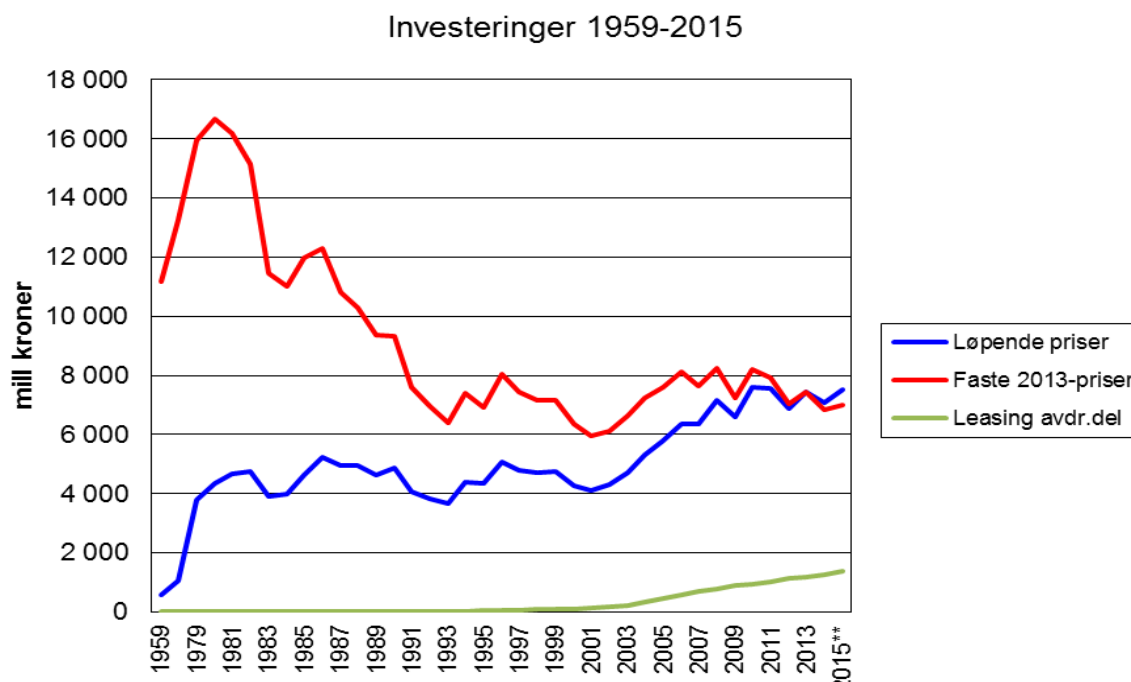
Konklusjon:

Ordningen med tilskudd til ull er et meget viktig verktøy for å bidra til økt kvalitet på norsk ull og til å sikre avsetning i markedet. Nortura støtter de fleste av Direktoratets forslag til endringer i ordningen, men vi er sterkt uenige i forslaget om å redusere antall satser fra fem til tre. Vi ønsker primært at den eksisterende differensieringen av tilskuddssatser videreføres, og vil advare mot Direktoratets alternativ 1 med fullstendig bortfall av tilskudd til de 5 dårligste kvalitetene. Våre innvendinger er delvis hensyntatt i Direktoratets alternativ 2, selv om dette er en dårligere løsning enn det som gjelder i dag.

2.5. Investeringsvirkemidler: Stort behov for storfekjøtt og nasjonale retningslinjer

Investeringsvirkemidler har den sikre funksjon at den bidrar til å lette kapitalbehovet og dermed terskelen for fornying av bygningsmasse og produksjonskapasitet i næringa. Struktursprang skjer særlig ved fornying av bygningsmassen, og investeringsstøtte er et av de mest virkningsfulle verktøya for å sikre en variert bruksstruktur. Arealforekomst og arrondering i dette landet er ikke skapt for at alle fjøs tilpasses robotmelking med minst 50 mjølkekyr. **Bare målretta bruk av investeringsstøtte kan sikre fornying av en variert bruksstruktur som ut fra et naturgitt arealgrunnlag er eneste alternativ i store deler av grasområda.** Reglene for investeringsstøtte kan sikre at markedsbehov og ressursgrunnlag blir førende for investeringene. Slik støtte er grønn støtte i WTO.

Figuren under viser bruttoinvesteringer i norsk jordbruk i perioden 1959 - 2015. Tallene viser at investeringene i norsk jordbruk, målt i faste kroner var, på sitt høyeste i tiden rundt opptrappingsvedtaket og fram til begynnelsen på 1980-tallet. Deretter falt investeringene kraftig og var gjennom store deler av 1990-tallet mindre enn halvparten av toppårene.

Figur 3: Bruttoinvesteringer i norsk jordbruk 1959 -2015.²

Nortura registrerer at fornyelsen av produksjonsapparatet nå går svært sakte, og at det er akkumulert et meget stort investeringsbehov – selv om det aksepteres at fornyelsen skal skje innenfor et sprang i produksjonsstrukturen. Etter vår mening vil det være meget alvorlig for framtidig råvareproduksjon og matsikkerhet om det ikke settes inn tunge og målrettede tiltak for å svare på behovet for fornying. Vi ber derfor om at det varsles en storstilt investeringspakke av lang varighet for å ruste opp jord- og bygningsmassen i næringa, jfr. forslaget om et investeringsprogram for storfekjøtt. Agri Analyse har beregnet behovet for investeringer i norsk mjølkeproduksjon. Over en ti-årsperiode anslår de at det må investeres 15 mrd. kr i ombygging og nybygg. I kapittel 1.4.2. pekte vi på at det i storfekjøttproduksjonen er et investeringsbehov på om lag 6 mrd. kr de neste ti åra.

Nasjonale retningslinjer

Det er overlag viktig at investeringsvirkemidlene prioriteres i samsvar med markedsutviklingen, slik at en unngår å etablere produksjonskapasitet det ikke er behov for. Ut fra markedsbildet på sau/lam, advarer vi avtalepartene om å prioritere etablering av ny kapasitet en tid framover. Framtidig struktur i husdyrproduksjonen blir i stor grad fastlagt ved fornyelse av produksjonsapparatet. Nortura ber avtalepartene om å sikre at nasjonale strategier for investeringsvirkemidlene fastsettes i samsvar med markedsbehov, hensynet til en variert bruksstruktur og utnytting av grasarealene over hele landet.

Konklusjon:

Norsk produksjonsstruktur har vært i konstant utvikling siden 1950-tallet, men må fremdeles klassifiseres som et småskala-landbruk internasjonalt sett. Dette skyldes først og fremst at arealressursene i Norge er begrensa og svært spredte, slik at naturen setter bastante grenser for bruksstørrelsene. Den norske produksjonsstrukturen med små og spredte produksjonsenheter har spilt godt på lag med biologiske lover for bl.a. dyrehelse og smittepress, og bidratt til at vi i dag har verdens beste helsetilstand for husdyra våre og verdens lågeste antibiotikabruk. Jordleieinstituttet har sørget for at

² Budsjettnemnda for jordbruket.

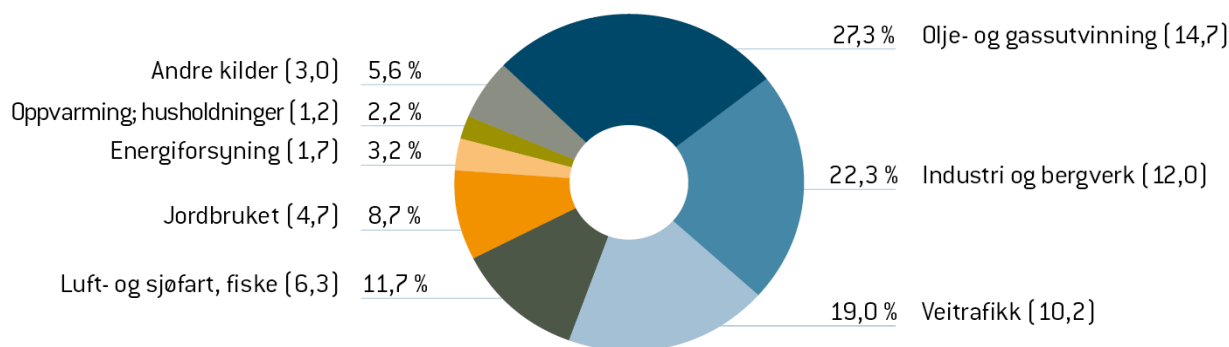
foretaksstrukturen har utviklet seg på tross av en ganske stabil eiendomsstruktur. Foretaksstrukturen styres bl.a. av tilgjengelig teknologi, og dette er særlig synlig i utbredelsen av mjølkeroboter og nye høstemetoder for gras. I de kraftfôrbaserte produksjonene blir strukturutviklingen styrt gjennom konsesjonsgrensene. Nortura tror at spesialisering og skalering fortsatt vil være en viktig kostnadsstrategi, og at dette vil være nødvendig for å sikre fornying og rekruttering til næringen. Vi vil likevel understreke at jordbruk i Norge må baseres på de naturgitte forutsetningene, og at det derfor aldri vil være mulig å oppnå skalafordeler og kostnadsnivå på linje med våre nabomarkeder.

Nortura forventer en helhetlig fôrpolitikk og konkrete tiltak for å senke kostnadene i råvareproduksjonen. De kostnadsreduksjoner som Myndighetene i størst grad kan påvirke, vil være kostnadene knyttet til norsk fôr og til fornying av jord- og bygningsmassen i næringa.

For å møte investeringsbehovet i storfekjøttproduksjonen, må det som pekt på i kapittel 1.4. etableres et ekstraordinært investeringsprogram med 10 års varighet og en ramme på minst 1,8 milliarder kr. Nortura mener at et slikt investeringsprogram bør samordnes med tilsvarende tiltak i mjølkeproduksjonen.

3. Handlingsplan for reduksjon av jordbrukets klimagassutslipp

Nortura mener det er et nasjonalt ansvar å sikre framtidig matsikkerhet, og at den norske matproduksjonen skal utgjøre grunnmuren i matforsyningen til den norske befolkningen. Kjøtt og mjølk som er basert på gras og anna grovfôr utgjør en stor del av den norske matproduksjonen, og på denne delen av Norges jordbruksareal (67 %) fins det ingen alternative matproduksjoner. Matproduksjon basert på gras og anna grovfôr er bare mulig å få til ved hjelp av drøvtyggere, og siden drøvtygging medfører utslipp av klimagasser, vil det være umulig å unngå klimagassutslipp fra den største sektoren i norsk jordbruk.

Figur 4: Prosentvis utslipp av klimagasser per sektor i Norge 2014. Kilde SSB. (Mill. tonn CO₂-ekvivalenter i parentes)

Høy standard og produktivitet i norsk husdyrproduksjon gjør likevel at klimaavtrykket fra norsk jordbruk er blant verdens laveste og betydelig under det globale gjennomsnittet på 14 %, iflg. FNs klimapanel. Utviklingen har videre vært positiv, for utslippene fra jordbrukssektoren har blitt redusert med over 15% siden 1990 – i motsetning til andre sektorer med store klimagassutslipp, jfr. tabell 2 nedenfor.

	1990	2014	Endring i %
Jordbruk	5,5 (10,6 %)	4,7 (8,7 %)	- 15,1
Olje og gass	7,7 (14,8 %)	14,7 (27,0 %)	+ 90,8
Veitrafikk	7,8 (15,0 %)	10,2 (19,0 %)	+ 31,0

Tabell 2: Endringer i norske utslipp fra sektorene jordbruk, olje og veitrafikk, mill. tonn CO₂-ekvivalenter. (Prosentvis av totale norske utslipp i parentes). Kilde SSB

På klimakonferansen COP21 i Paris i 2015 forpliktet Norge seg sammen med andre land til store reduksjoner i utslipp av klimagasser fram til 2030. Jordbruket har redusert sine klimagassutslipp siden 1990, og har trolig potensiale for ytterligere reduksjoner. Basert på dagens etterspørsel vil tiltak for å redusere norsk kjøttproduksjon være helt meningsløse. Det vil ikke bidra til å redusere klimautslipp og heller ikke til å øke matproduksjonen i et globalt perspektiv. Norsk kjøttproduksjon kan likevel bli enda mer miljøvennlig og redusere utslippene ytterligere.

Miljøbelastningen i den grovfôrbaserte verdikjeden kan reduseres gjennom:

- Økt produktivitet i kjøttproduksjonen og industriell bearbeiding (CH₄ og CO₂)
- Redusert svinn, økt råvareutnyttelse og reduserte utslipp til vann (N og P)
- Endra metoder for lagring og spredning av husdyrgjødsel (N₂O og NH₃)
- Endra fôringspraksis og fôrseddel
- Økt bruk og resirkulering av fornybare ressurser i hele verdikjeden

Norsk produksjon av kjøtt skal bidra med positive miljøeffekter i form av:

- Lavere klimagassutslipp enn produksjon i andre land
- Høsting av fôr og bruk av arealressurser som opprettholder naturens produksjonspotensial både på innmark og utmark
- Økt beitebruk og driftsmåter som ivaretar kulturlandskap og biologisk mangfold
- Kretsløpsbasert forvaltning av næringsstoffer, herunder husdyrgjødsel
- Reduksjon av fossilt brensel som energikilde og som drivstoff i transport
- Resirkulering av næringsavfall

Konklusjon:

Norges forpliktelser for reduksjon av klimagassutslipp vil også omfatte jordbruket, og vi mener det er hensiktsmessig å organisere sektorens innsats i en nasjonal handlingsplan.

De biologiske ressursene som skapes i fotosyntesen og prosesseres i drøvtyggermagen, gir oss mjølk og kjøtt. Disse prosessene kan aldri bli helt uten utslipp av klimagasser. Norsk kjøttproduksjon har langt lavere utslipp enn gjennomsnittet, og ligger blant de aller beste i verden. Det er likevel et potensial for å bli enda mer miljøvennlig og redusere klimagassutslippene ytterligere. Landbruket vil også spille en viktig rolle i fangst og binding av klimagasser. **Vi er overbevist om at gode og raske resultater bare kan oppnås når næringen involveres i dette arbeidet, og at det settes inn positive og medstrøms virkemidler.** Næringsretta tiltak for reduksjon av klimagasser fra norsk jordbruk kan finansieres over eksisterende miljøprogrammer, f.eks. RMP.

Nortura ønsker å prioritere disse tiltakene ved årets oppgjør:**Økt beitebruk:**

- Rammen for Organisert beitebruk økes, og gjerdning oppgraderes som formål
- Tilskudd til aktivt beitende dyr økes med 10 %

Husdyrgjødsel:

- Det øremerkes midler som kan redusere utslippene av klimagasser fra lagring og spredning av husdyrgjødsel

Drenering:

- Rammen for tilskudd til drenering økes, og satsen økes med 25 % per daa.

4. Rommet for prisutvikling for kjøtt og egg

Markedsinntektene tilfører om lag 70 % av totalinntektene i jordbruket, og dette understreker hvor avhengig næringen er av mulighetene for å beholde og utvikle et nasjonalt tilpasset prisnivå. Et solid og velfungerende importvern er det viktigste grunnlaget for at den nasjonale prisdannelsen kan tilpasses til de naturgitte rammevilkårene og det høye lønns- og kostnadsnivået i Norge. I løpet av tiden etter WTO-avtalen i 1994 har importvernet gradvis blitt svekket på grunn av høyere prisvekst i Norge enn i nabomarkeder, og enkelte husdyrprodukter står utsatt til for import med full toll, jfr. Tabell 3 nedenfor.

Handlingsrommet for en særnorsk prisutvikling på sluttproduktene er derfor sterkt avtakende, og for alle de sentrale husdyrproduksjonene er importvernet nå så svakt at norsk prisutvikling vil påvirkes av valutavariasjoner og internasjonal prisutvikling. Dette slår direkte inn på evnen de enkelte produksjoner har for å absorbere en særnorsk kostnadsvekst på fôr og andre innsatsfaktorer. Måltrettet og økt budsjettstøtte og strategier for kostnadseffektivisering blir meget viktig for framtidens inntektsdannelse i jordbruket.

Rommet for norsk prisdannelse

Produkt	Norsk pris kr per kg	Norsk pris = 100	EU/VM-pris * i % av norsk	Anvendt toll i % el. kr/kg EU el. GSP**	Importpris + toll i % av norsk pris. Tall > 100 gir prisvern
Storfe skrotter	57,50	100	EU 62	EU 32,28 kr	Krone 118
Storfe indrefilet		100	GSP 46	GSP 310 %	Prosent 180
Svin, skrotter	32,34	100	EU 42	EU 24,64 kr	Krone 118
Svin, indrefilet		100	EU 27	EU 64,96 kr	Krone 79
Lam skrotter	70,50	100	EU 68	EU 429 %	Prosent 357
Lammelår		100	GSP 47	GSP 76,74 kr	Krone 120
Kyllingfilet fryst		100	GSP 16	GSP 60,05 kr	Krone 71
Kyllingfilet fersk		100	EU 23	EU 101,63 kr	Krone 120
Konsumegg		100	EU 49	EU 12,59 kr	Krone 119

Tabell 3: Importvernets styrke for sentrale husdyrprodukter. Engrospriser EU/WM + frakt mm (Okt. 2015 kr/kg for Okse R3 D 35,60, Svin DK 13,50, Lam UK 47,60. Andre priser: Gjennomsnitt EU-pris siste 2 år)

Konklusjon:

Markedsinntektene vil utgjøre ryggraden i inntektsdannelsen i råvareproduksjonen også i neste tiårsperiode. Det vil etter vår vurdering ikke være tenkelig med en framtidig matproduksjon i Norge uten at det foreligger sikre muligheter til et stort prisuttak og til en viss prisutvikling. Nortura forutsetter at norske myndigheter ikke svekker importvernet. Selv med videreføring av dagens importvern, vil norsk prisutvikling i større grad enn tidligere måtte følge internasjonale prisutviklingstrekk.

Nortura forventer videre at det settes i gang avbøtende tiltak for berørte produksjoner ved utfasing av eksportstøtten, og at en nytter den tiden til omstilling som er vedtatt i WTO, dvs. 5 år.

5. Markedsinntekter og priser

Kjøtt- og kjøttvarer har over lengre tid hatt en begrenset prisutvikling, både sammenlignet med andre matvarer og i forhold til den generelle prisutviklingen.

5.1. Prisutvikling for kjøtt og egg i sluttmarkedet

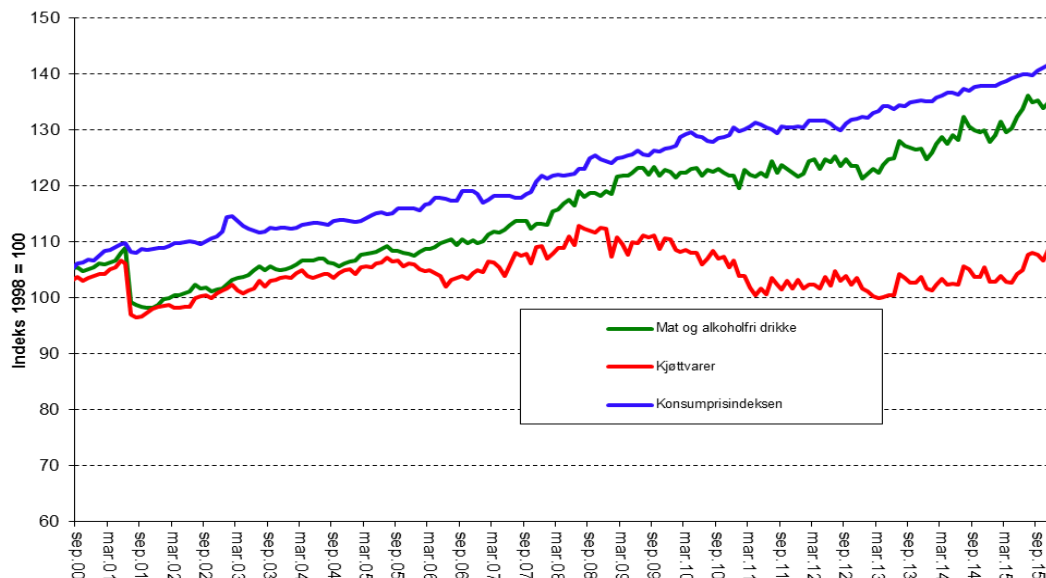
Forbrukerprisene for kjøtt økte tilsvarende konsumprisindeksen (2,4 prosent) fra utgangen av 2014 til utgangen av 2015. Dette er priser som er tilbake på høyde med prisene ved utgangen av 2010. Fra desember 2008 til utgangen av 2015 er det observert en nedgang i forbrukerprisene på kjøtt med hele 5,6 prosent.

Det er ingen direkte kobling mellom målpris/planlagt gjennomsnittlig engrospris og forbrukerprisene. Butikkene og kjedene setter forbrukerprisene ut fra komplekse vurderinger, der vareinnkjøpet er en av flere viktige elementer. Det er likevel varens pris i butikk som danner grunnlaget for den pengestrømmen tilbake til råvareprodusent. For enhver aktør i verdikjeden er det derfor helt nødvendig å følge utviklingen i forbrukerprisene.

Hvis prisene i sluttmarkedet øker mindre enn engrosprisene, vil det i første omgang øke presset på industriens driftsmarginer, men over tid vil det også være overveltingseffekter til produsentprisene. Markedsbalansen over tid er den viktigste grensesetteren for utvikling i engrospriser, gitt at importvernet gir tilstrekkelig beskyttelse og at tollfri import ikke begrenser mulighetsområdet for nasjonal prisdannelse.

Figur 5 nedenfor viser konsumprisindeksen sammen med prisindeksen for mat og alkoholfri drikke og prisindeksen for kjøttvarer³.

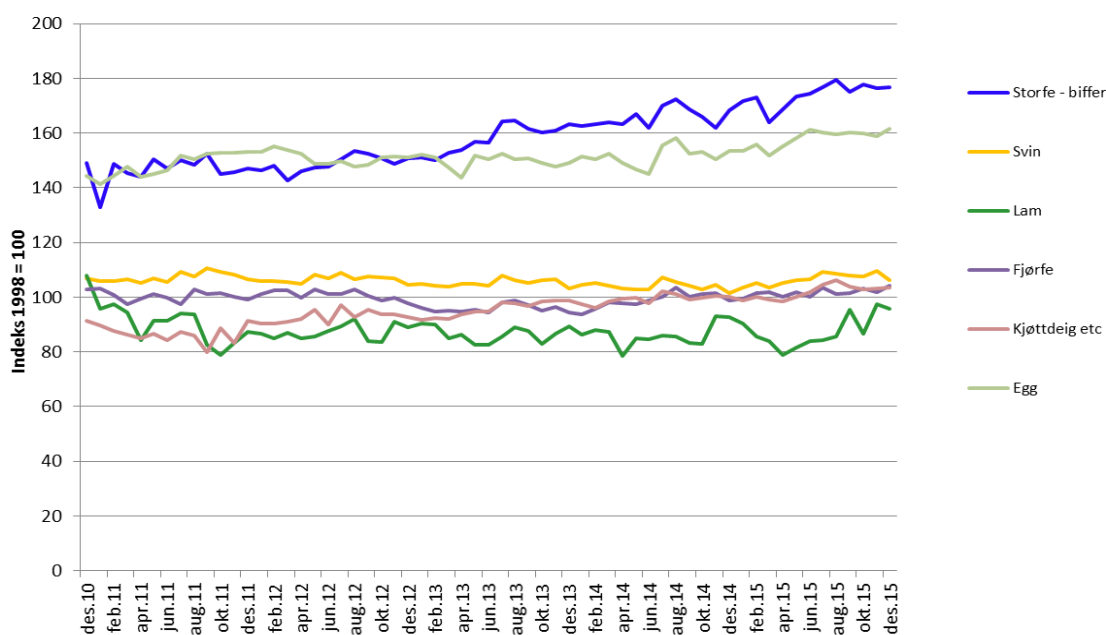
³ I indeksen er 1998 lik 100. Det markerte fallet i matvarepriser i 2001 skyldes reduksjonen merverdiavgiften for matvarer på dette tidspunkt.

Figur 5: Utvikling prisindekser 2000 - 2015.

Figur 5 viser at forbrukerprisene for kjøttvarer sank i årene fra 2009 til starten av 2011. Etter det har prisene vært relativt stabile, noe opp og noe ned. Fra desember 2008 til januar 2016 har konsumprisindeksen økt med 14,1 prosent, mens prisen på kjøttvarer har falt med 5,6 prosent. Dette har medført et gap mellom prisen på kjøttvarer og andre varer. De siste 12 månedene har prisene på kjøttvarer økt med 3,1 prosent når alle kjøttvarer ses på under ett, og dermed holdt tritt med prisøkningen på andre varer.

Utviklingen i forbrukerpriser for ulike grupper kjøttvarer og egg de siste fem årene, fra desember 2010 fram til i dag, er vist i Figur 6.

Figur 6: Indekser for forbrukerpriser kjøtt og egg siste 5 år.

Forbrukerprisene for *svin* har den siste femårsperioden vært omtrent uendret, med en marginal nedgang på 0,7 prosent. I 2015 har prisen igjen begynt å stige, med 4,6 prosent på årsbasis.

Forbrukerprisene på *fjørfe* har økt med 6,4 prosent de siste tre årene. Det siste året var prisøkningen på 5,4 prosent. Prisen på fjørfe er likevel lavere i dag enn hva den var i 2009.

Prisindeksen for *storfe* er delt i en indeks for *biffer og fileter*, og en som dekker *kjøttdeig og blandingsprodukter* (inkl. produkter av andre dyreslag). *Biffer og fileter* utgjør maksimalt 30 prosent av verdien av et storfeslakt. I treårs-perioden har prisene for biffer og fileter økt med 17,2 prosent. Det siste året har prisveksten økt med 4,9 prosent. Den positive utviklingen i pris kan sees i sammenheng med innføringen av prosenttoll fra 1. januar 2013.

For *kjøttdeig og blandingsprodukter* falt prisene jevnt fra 2008 til september 2011. Etter det viser prisindeksen en positiv tendens. Økningen i løpet av en tre års periode er på 11,8 prosent. Siste år var prisøkningen på 3,3 prosent, men prisene for kjøttdeig o.l. var høyere i både 2010 og 2009.

For *sau/lam* har forbrukerprisen falt med hele 11,4 prosent i femårsperioden, mens prisene har økt med 7,5 prosent de siste tre årene. Fra 2011 har prisene for sau/lam gått opp og ned. Det siste året har prisene økt med 3 prosent og er nå på nivå med prisene vinteren 2010/2011.

For *egg* har forbrukerprisene lenge hatt en god vekst. I 2012 stanset prisveksten opp, og det ble registrert et prisfall på 1,4 prosent. Prisen på egg var ikke tilbake til 2012 nivå før i april 2015. Det siste året har prisen på egg økt med 5,2 prosent.

Å gi en uttømmende analyse på årsakene bak den svake utviklingen i forbrukerpriser på kjøtt- og kjøttvarer, samt egg de siste årene, er en svært kompleks oppgave. Vi vil her peke på enkelte konkrete faktorer som har bidratt til den observerte utviklingen. Det vil være betydelig grad av sammenheng mellom faktorene:

- Bruk av kjøtt som lokkevare i butikk
- Betydelig andel av EMV for kjøtt
- Økt vertikal integrasjon bakover i verdikjeden fra sluttledet
- Kostnadstilpasninger i industri og omsetningsledd
- Prispress fra grensemarkeder bl.a. i form av økt grensehandel
- Tollfri import av kjøtt, størst volum på storfekjøtt

Prisutviklingen for kjøtt og kjøttprodukter har medført et betydelig marginfall i flere ledd i verdikjeden. På lang sikt vil dette påvirke mulighetene for prisuttak for norske produkter. Dette utfordrer i særlig grad industriens drift og organisering, og evne til innovasjon og produktutvikling. Vi mener det derfor er nødvendig å se på alle muligheter for å utnytte rommet for prisuttak i sluttmarkedet.

Konklusjon:

Utviklingstrekkene for prisuttaket i sluttmarkedet påvirker i stor grad mulighetene for prisutvikling og lønnsomhet i kjøtt- og eggproduksjon i Norge. Prisutviklingen i forbrukermarkedet har vært svak og fallende for mange kjøtt- og eggprodukter sammenlignet med andre varer, men har hatt en oppgang det siste året.

5.2. Behov for kostnadsreduksjoner i verdikjeden - kjøttkontrollgebyr

Som vist i avsnitt 5.1 har prisuttaket i sluttmarkedet for kjøttvarer hatt en uheldig utvikling i mange år sett fra kjøttprodusentens og kjøttindustriens side. Prisdannelsen utover i varekjeden etter målprispunktet er knyttet til videre verdiskaping i industri og handel, men det blir i tillegg innkrevd offentlige avgifter. I en tid med stadig økende eksponering fra importvarer, mener vi det er viktig å minske gapet i særavgifter og gebyrer mellom Norge og våre naboland. I denne omgang vil vi peke på kjøttkontrollgebyret.

Matloven gir hjemmel for at Mattilsynets utgifter til tilsyn, kontroll og særskilte ytelser kan dekkes gjennom gebyr (§ 21). Samme paragraf åpner for at kostnader som ikke dekkes av gebyr, kan dekkes ved avgift på næringsmidler. Størrelsen på gebyr og avgifter fastsattes hvert år i statsbudsjettet og skal avspeile det reelle arbeidet utføres av Mattilsynet. Det skal være rimelig samsvar mellom Mattilsynets utgifter på et område og inntektene fra gebyrer og avgifter på dette området.

Kjøttkontrollgebyret er eksempel på et gebyr som skal dekke konkrete offentlige oppgaver. Mattilsynets største "inntektskilde" gjennom gebyrer er kjøttkontrollgebyret, de fleste andre næringer har neglisjerbare utgifter til mattilsyn.

Alle slakterier betaler for kjøttkontrollen som utføres av Mattilsynet, gjennom et gebyr som beregnes årlig ut fra antall timer man estimerer vil medgå til kontrollen. Det er i dag lik dagsverkssats uansett om Mattilsynet benytter veterinærer eller teknikere til å utføre tilsynsoppgaver. Dette er ikke rimelig, i andre land differensieres satsen etter tilsyns-personnellets kompetansenivå. Gebyret økte med 38 prosent fra 1. januar 2014. Den politiske intensjonen er at avgiften skal overveltes til neste ledd i verdikjeden i form av høyere engrospriser, dernest høyere pris ved videresalg og økt forbrukerpris. Dersom engrosprisen ikke kan økes, noe som bl.a. har vært tilfelle for svin en lang tid, vil økt avgift belastes produsenten direkte. I praksis ser vi derfor ofte tilfeller av at avgiftsoverveltingen er asymmetrisk, i produsentenes disfavør.

De seinere årene har det lyktes kjøttbransjen å oppnå en stor reduksjon i timegrunnlaget for kjøttkontrollgebyret. De fleste fjørfeslakteriene har overtatt den såkalte "båndkontrollen", og på slakterier med firbeinte slaktedyr har slakteriene overtatt enkelte arbeidsoppgaver som før ble utført av Mattilsynet. Før den nevnte økningen i gebyr i 2014 var næringens utgifter til kjøttkontroll redusert fra 120 millioner kroner årlig på midten av 2000-tallet til 73 millioner i 2013.

Konklusjon:

Nortura mener at en moderne kjøttkontroll skal være risikobasert og rettet mot aktuelle sjukdomsframkallende agens, jfr. EFSA-rapporter for kontroll av de ulike dyreslagene. Den tradisjonelle "båndkontrollen" er lite egnet til dette, men fungerer som en kvalitetskontroll som for øvrig er en integrert del av virksomhetenes produksjon. Nortura ønsker å samarbeide med Mattilsynet og bransjen for å utvikle og muliggjøre løpende drift av kjøttkontrolloppgaver og bl.a. få på plass visuell kjøttkontroll av svin, slik at kostnadene til kjøttkontroll kommer ned på nivå med våre naboland.

6. Marked og priser for kjøtt og egg, faktisk utvikling i 2015 og prognose 2016

Nortura omtaler i dette kapitlet totalmarkedet for de enkelte produksjonene, samt utviklingen i priser (målpris, engrospris og omsetningsavgift). Vi påpeker at dette kapitlet gjelder engrospriser og volumutvikling. Når det gjelder utvikling i utbetalingspriser til produsent, vises det til Budsjettnemnda for jordbruket.

Tabell 4: Produksjon og salg i 2015

	Salgs- produksjon		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse	Adm. og annen import	Markeds- dekning inkl. adm.import
	Tonn	%		Tonn	%			
Storfe/kalv	79 300	101	7 570 ¹⁾	103 400	110	-16 500	16 500	0
Sau/lam	25 000	106	1 008 ²⁾	25 500	99	500	650	1 150
Gris	134 300	105	1 550 ³⁾	136 000	103	-100	450	350
Egg	60 650	100	203 ⁴⁾	60 400	100	450		-
Kylling	80 300	86	606 ⁵⁾	81 000	88	-100		-
Kalkun	10 900	103		10 900	102	0		-

1) Omfatter bl.a. SACU-import på 4.921 tonn storfekjøtt omregnet m/ben samt WTO-, EU- og GSP-kvotene.

2) Fra Island: 600 tonn. WTO-kvotene på 206 tonn og 212 tonn SACU m/ben.

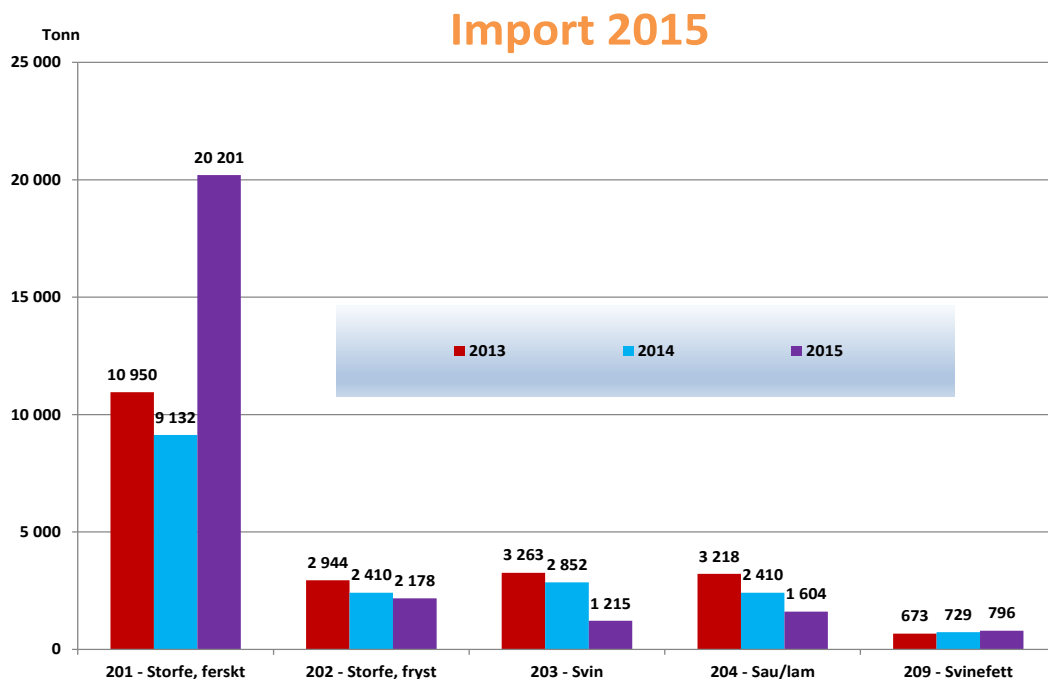
3) Spekk utgjør om lag 800 tonn og 750 tonn av WTO/EU-kvotene.

4) Import på 203 tonn. (WTO-kvotene på 1.295 tonn og EU-kvotene på 290 tonn skallegg).

5) Benyttet 606 tonn av EU- og WTO-kvotene.

Eksportert kvantum 2015: 165 tonn gris.

Totalmarkedet for kjøtt og egg var i 2015 preget av stort underskudd av norskprodusert storfekjøtt og importen ble rekordhøy. For sau og lam ble situasjonen inklusive importkvotene snudd til overskudd, etter flere år med underdekning. Svinekjøttmarkedet var i balanse i 2015, mens det ble satt inn en rekke tiltak for å håndtere et fortsatt stort tilbudsoverskudd av egg. For storfe var det åpning for import med administrativ tollnedsettelse store deler av året, og for lam fra midten av mars til ut august måned. I tillegg ble det åpnet for import av sideflesk/ribbe av gris i desember og fram til jul. Detaljer for hvert dyreslag følger i senere avsnitt.

Figur 7: Totalimport av kjøtt 2013 – 2015

Importen av kjøtt og kjøttvarer, hele kapittel 2 i tolltariffen, samt kapitlene 1601 og 1602, var i 2015 på hele 32.500 tonn. Importvolumet i 2015 var med det om lag 8.500 tonn høyere enn i 2014. Det ble importert ca. 10.800 tonn mer storfe sammenlignet med året før.

Prognose 2016

Vurderingene av **markedsutsiktene** bygger på prognoser for kjøttproduksjon og engrossalg. Importkvotene for kjøtt regnes inn i markedsbalansen. Prognosene utarbeides av Totalmarked kjøtt og egg. Dette dokumentet baseres på prognosen per mars 2016.

Tabell 5: Prognose 2016

	Salgsproduksjon		Import-kvoter	Engrossalg		Balanse
	tonn	%		tonn	%	
Storfe/kalv	81 000	102	7 570 ¹⁾	103 300	100	-14 800
Sau/lam	25 400	101	1 006 ²⁾	25 000	98	1 400
Gris	136 100	101	1 600 ³⁾	136 000	100	1 700
Egg	61 600	102	290 ⁴⁾	61 300	101	600

1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import av 4.921 tonn storfe kjøtt m/ben. Videre er WTO-kvoten på 1084 tonn, EU-kvoten på 900 tonn og GSP-kvoten på 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfe kjøtt m/ben) tatt med.

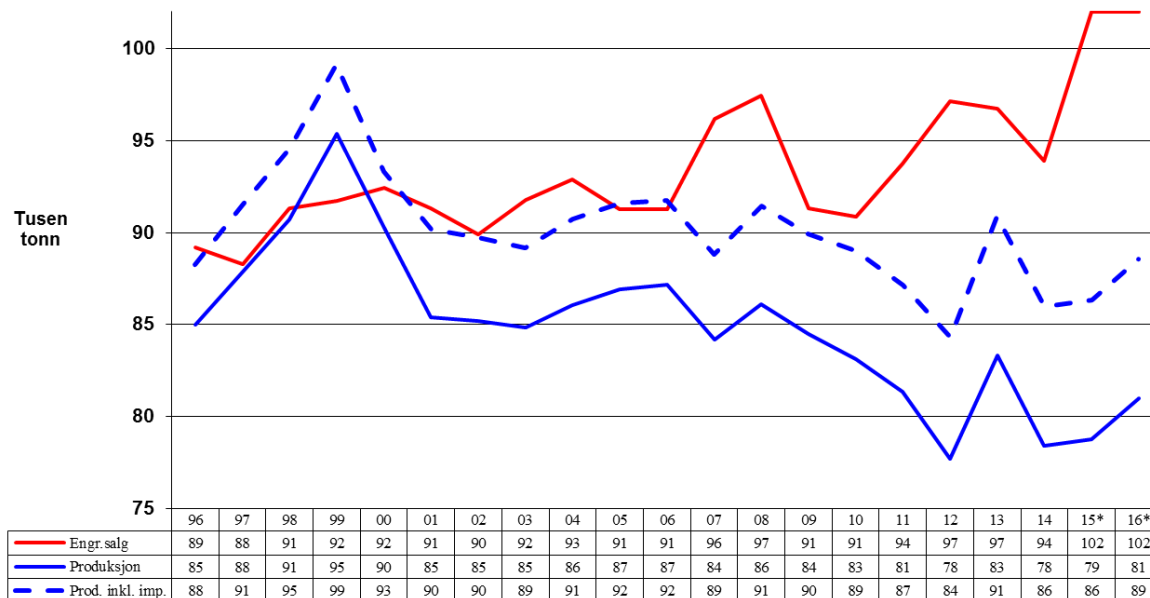
2) Importen inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import av 600 tonn fra Island og 200 tonn SACU m/ben.

3) Inkludert spekk på 800 tonn og 200 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvoten på 600 tonn.

4) Forutsetter i prognosen inntak av EU-kvoten på 290 tonn egg.

6.1. Storfe

I Figur 8 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av storfe og kalv fra 1996.

* Prognose.

Figur 8: Utvikling i produksjon, kvoteimport og engrossalg av storfe/kalv siden 1996.

2015

Med vekst i engrossalget og tomme reguleringslagre ved inngangen til året var det åpning for import med administrative tollnedsettelse hele året med unntak av 8 uker på høsten med markedsdekning.

I løpet av høsten kom det 46 tonn på reguleringslager. God tilgang på grovfôr medførte utsatt slaktning og økte slaktevekter spesielt i 1. halvår. Tilførslene i kvantum økte med om lag 1 % fra 2014. Antall dyr levert slakt gikk noe ned, mens slaktevektene økte betydelig.

Beregnet engrossalg av helt slakt økte med om lag 10 prosent. Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe ble økt med kr 1,50 i 1. halvår og videre med kr 0,50 i 2. halvår.

2016

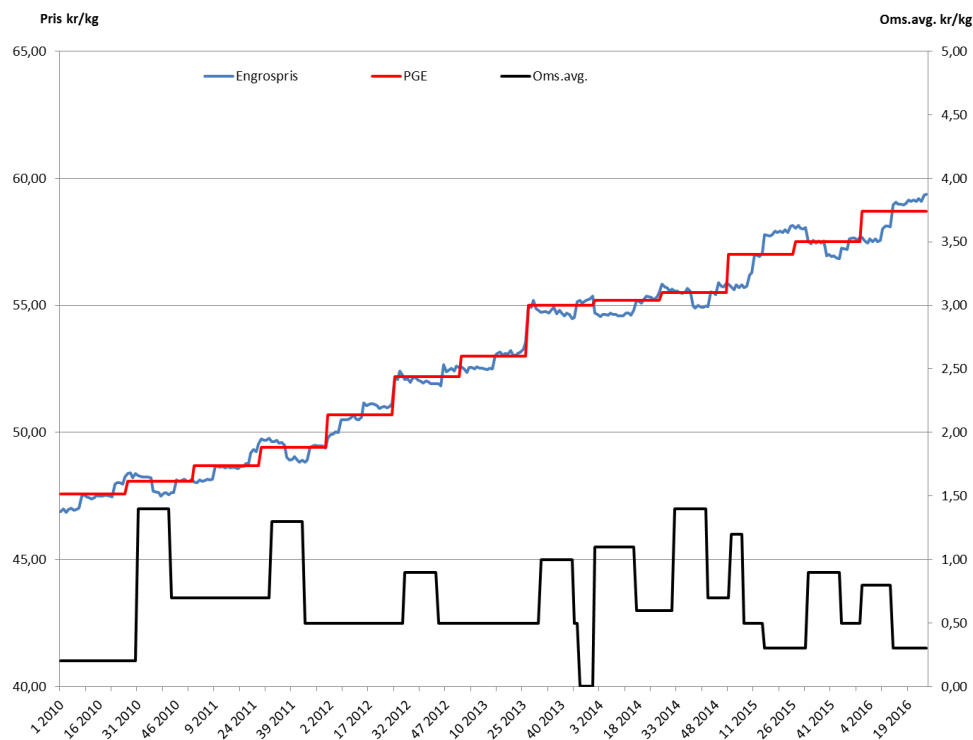
Prognosert markedsbalanse for storfe i 2016 viser et underskudd på snaut 15 000 tonn etter inntak av importkvoter. Allerede fra starten på året er det nedsatt toll for import av hele slakt.

Tilførslene av storfe forventes å gå opp med nærmere 2 % i 2016, og volumet prognoseres til 81 000 tonn. Det skyldes i hovedsak en prognosert økning i antall dyr til slakt. Det forventes en moderat økning i slaktevektene. Kubestanden prognoseres å gå noe ned i 2016 på grunn av forventet nedgang i antall melkekyr. Noe av nedgangen ventes å bli oppveid av en ytterligere økning i ammekuttallet.

I prognosen er det lagt til grunn at gjeldende gjennomsnittlig engrospris på kr 58,70 videreføres i hele 2016. Dette gir en prisøkning på 2,2 % i gjennomsnitt for året, og et prognosert uendret engrossalg i 2016 på 103 300 tonn.

Det prognoseres en kvoteimport på 7.600 tonn i 2016. I forbindelse med overgang til prosenttoll på biffer og fileter av storfekjøtt ble det fra 2013 etablert en ny kvote på 500 tonn biffer og fileter fra GSP-land (med kronetoll og GSP-vilkår). Videre prognoseres det en import fra SACU på 4.921 tonn (omregnet til kjøtt med bein), hele WTO-kvoten på 1.084 tonn samt tollfri EU-kvote på 900 tonn. Importen under disse kvotene utgjør dermed ca. 7,5 % av prognosert engrossalg.

Når det gjelder utvikling i engrospris og størrelse på omsetningsavgiften, viser vi til Figur 9.

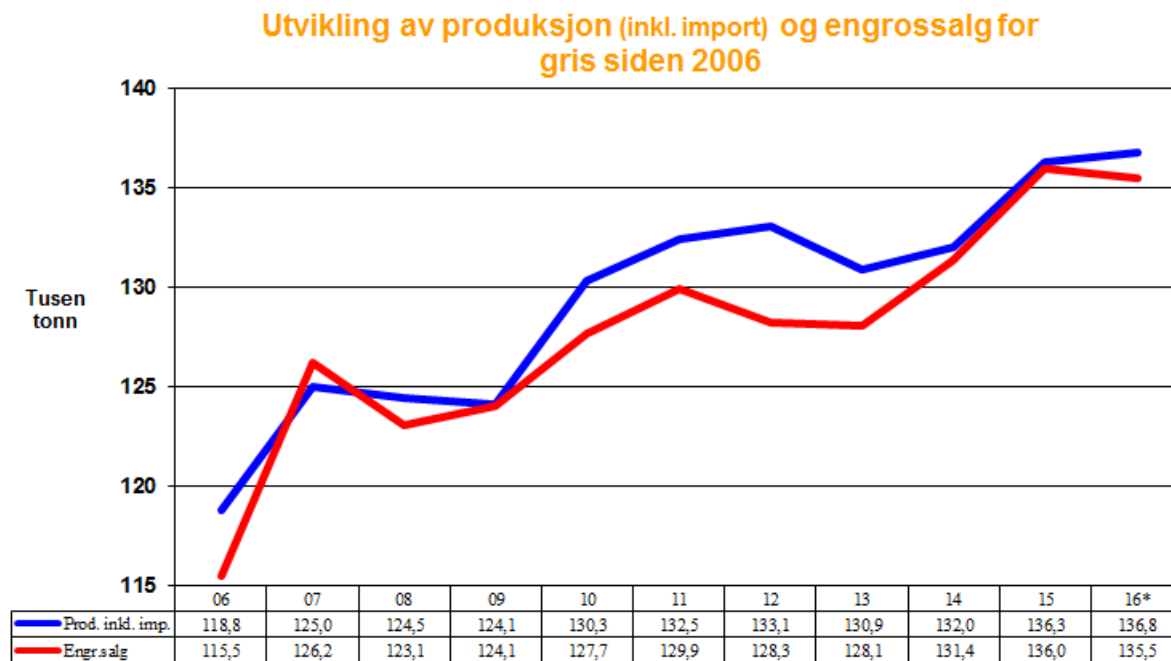

* Prognose for 1. halvår 2016.

Figur 9: Engrospris og omsetningsavgift for ung okse fra 2010.

6.2. Gris

I Figur 10 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av gris fra 2006.

* Prognose.

Figur 10: Utvikling i produksjon og engrossalg av gris siden 2006.

2015

Svinemarkedet i 2015 var i balanse, dog med noe overskudd på høsten.

Det ble utført reguleringseksport av gris, men bare som stykningsdeler - ikke som hel gris. I alt ble det eksportert 165 tonn, 41 tonn skinke og 124 tonn svinekam. Overskuddet stammet fra ribbetiltaket fra 2014.

Med en økning i engrossalget på 3,5 prosent ble markedsoverskuddet på om lag 350 tonn, inklusive import.

Også i 2015 ble det knapt med norsk ribbe til jul og tollen ble redusert i 3 uker. Det var imidlertid rikelig med frossen ribbe tilgjengelig slik at perioden med lavere toll var kortere enn året før. Det ble importert nesten 400 tonn, mot 1.580 tonn i 2014.

Ved årets slutt var reguleringslageret på 385 tonn helt slakt.

Etter flere år med overskudd og lave priser, var det i 2015 mulig å ta ut tilnærmet målpris på gris. I jordbruksoppgjøret ble målprisen økt med 70 øre.

2016

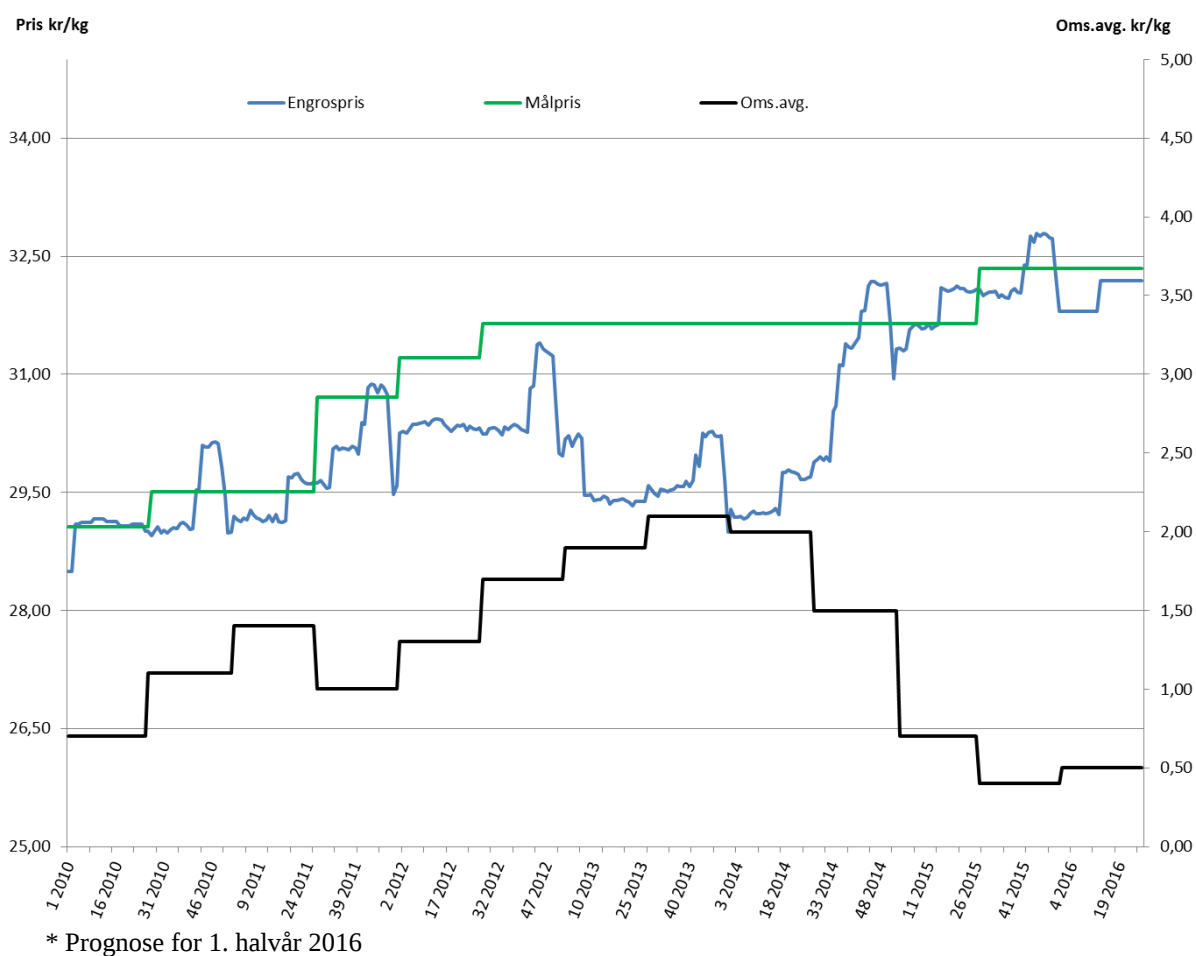
Det forventes ingen store endringer i 2016. Dette gir, inkludert forventet kvoteimport, en prognosert overdekning på om lag 1.700 tonn.

Det prognoses at tilførslene av gris øker med om lag 1 % til 136.100 tonn. Økt effektivitet på grunn av bedre dyremateriale er årsaken til den forventede økningen i tilførslene.

Engrossalget prognoses å forbli uendret fra foregående år; 136.000 tonn. I prognoseperioden er det forutsatt uttak av gjeldende målpris. Dette innebærer en gjennomsnittlig prisøkning på 0,7 prosent.

Importen av spekk prognoses til 800 tonn, og i tillegg 200 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn og hele EU-kvoten på 600 tonn. Til sammen utgjør dette en import av gris på om lag 1.600 tonn.

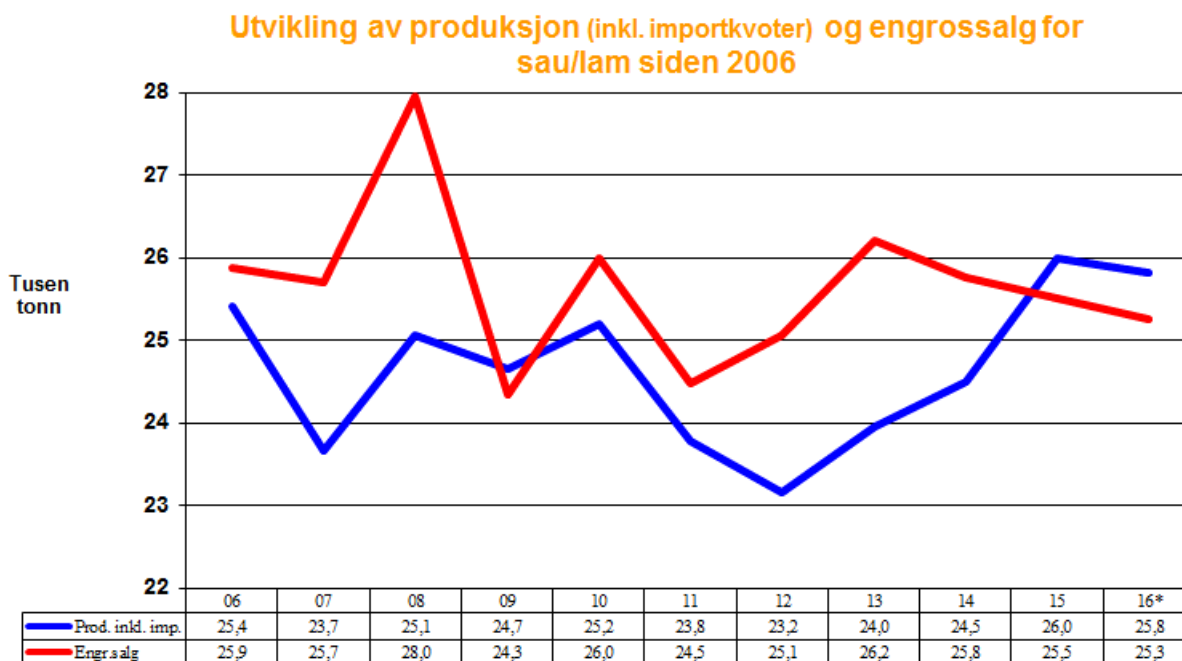
Når det gjelder utvikling i målpris og oppnådd engrospris viser vi også til Figur 11.

Figur 11: Målpris, oppnådd pris og omsetningsavgift for gris fra 2010.

6.3. Sau/lam

I Figur 12 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av sau/lam fra 2006.

* prognose.

Figur 12: Utvikling i produksjon og engrossalg av sau/lam siden 2006.

2015

Gode beiteforhold i årets beitesesong førte til enda tyngre lam enn foregående år som også var et svært godt år. Tall for slakting i antall viser en økning på vel 4 prosent. I kombinasjon med rekordhøye slaktevekter ga dette en økning i tilførslene av sau/lam på nærmere 6 prosent fra foregående år.

Engrossalget ble 1 prosent lavere enn foregående år. Når 1.000 tonn av importkvotene samt 650 tonn annen import ble tatt inn, ga dette et overskudd på 1.150 tonn. Det var et reguleringslager av lam på 280 tonn ved starten av 2015. Fra midten av mars til ut august var det åpning for import av ferske lam med reduserte tollsatser. Etterspørselen ble redusert mot slutten av lammesesongen og mye slakting sent på høsten ga et reguleringslager på 293 tonn sau og 1.140 tonn lam ved utgangen av året. I alt 1433 tonn.

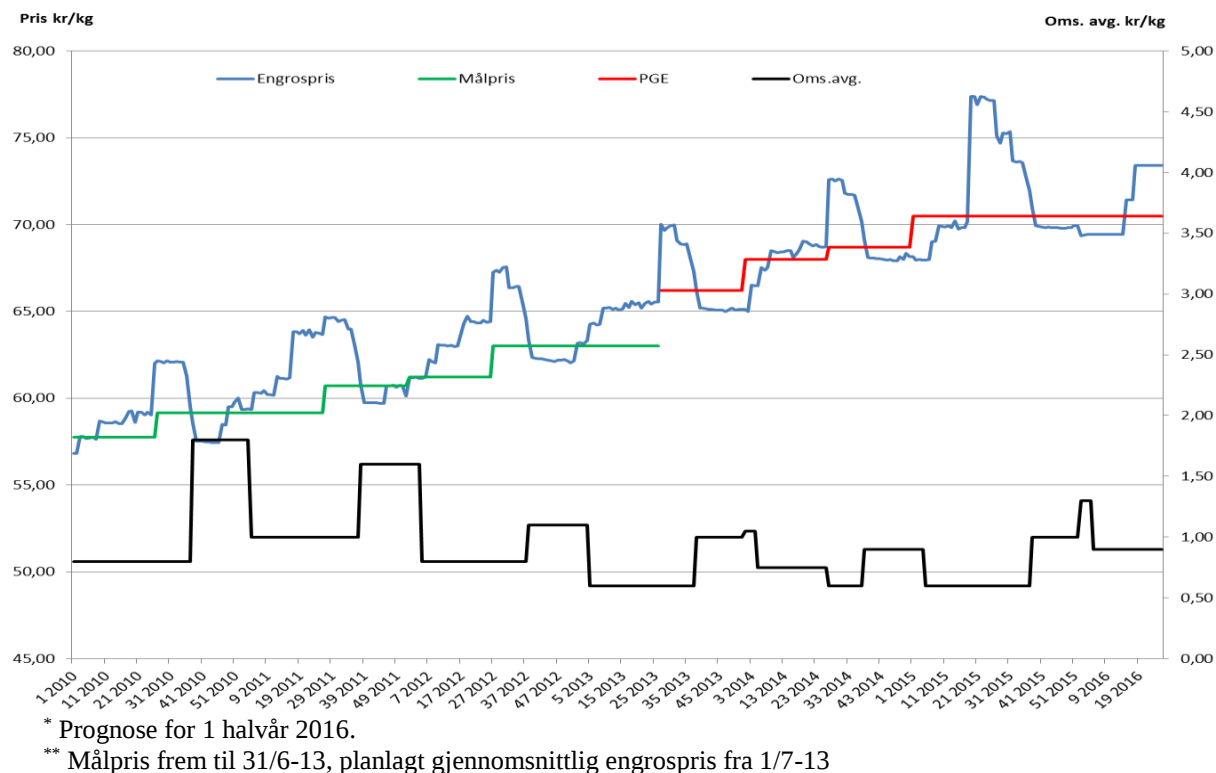
2016

Det prognoseres en overdekning på om lag 1 400 tonn sau/lam i 2016, og i dette inngår kvoteimport. Dette kommer i tillegg til et reguleringslager på nærmere 1.500 tonn ved inngangen til året.

Det prognoseres en økning i tilførslene på 1,5 prosent til om lag 25.400 tonn. I dette estimatet ligger en økning i antall dyr på beite, men det ventes en nedgang i slaktevektene på 4 hg som drar estimatet for tilførslene ned. Engrossalget prognoseres å bli redusert med ytterligere 2 prosent til 25.000 tonn.

Importen prognoseres til 1.000 tonn. Dette inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import fra Island på 600 tonn og 200 tonn av SACU-kvoten på 530 tonn (kjøtt med bein).

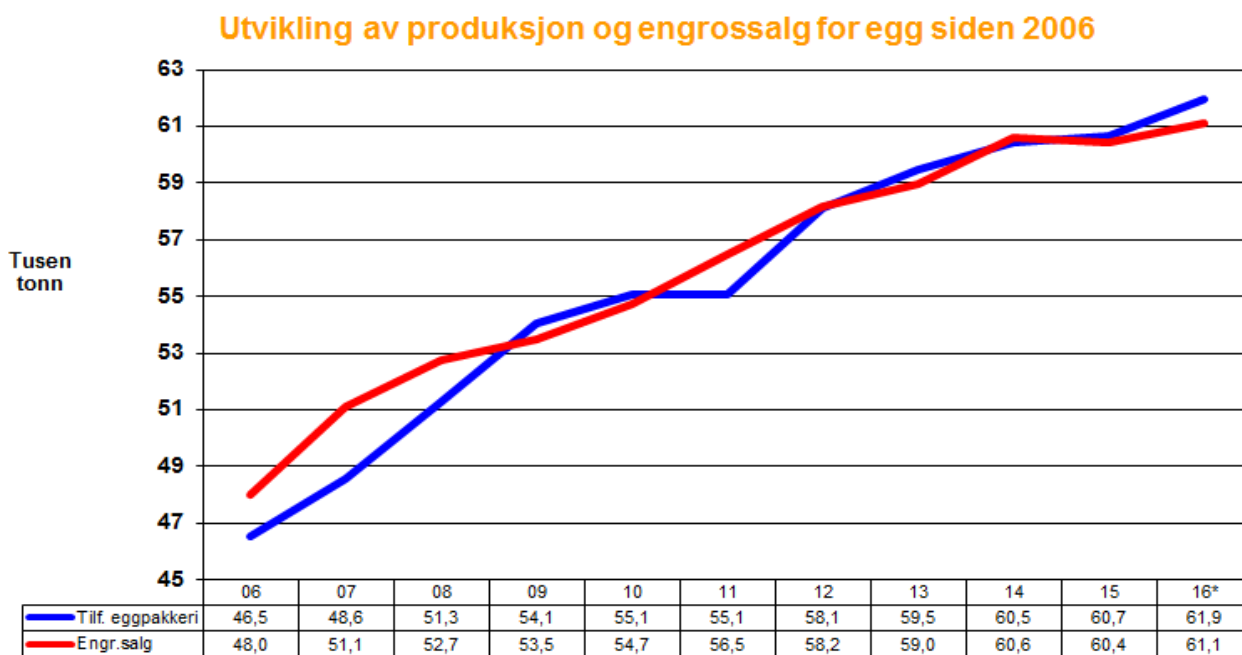
I Figur 13 vises utviklingen i målpris, oppnådd pris og gjennomsnittlig omsetningsavgift for de siste årene.

Figur 13: Målpris, oppnådd pris og omsetningsavgift for lam fra 2010.

6.4. Egg

I Figur 14 vises utviklingen i produksjon og engrossalg av egg.

* Prognose

Figur 14: Utvikling i produksjon og engrossalg av egg siden 2006.

2015

For egg har markedet fortsatt vært preget av større produksjonskapasitet enn etterspørselen i markedet. Tilførslene ble redusert med 2.200 tonn gjennom utslakting av verpehøner før tiden. Dette var om lag det dobbelte av året før. På tross av dette økte tilførslene til eggpakkeriene med 200 tonn.

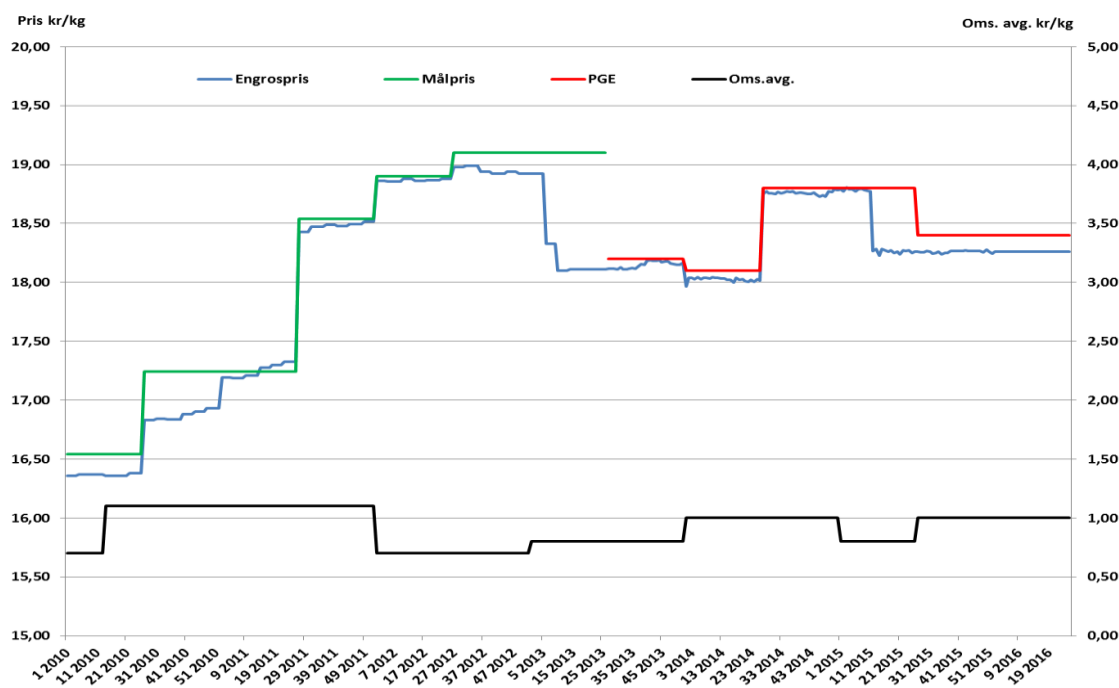
Engrossalget ble om lag som foregående år. Inkludert import av skallegg på ca. 200 tonn var det et overskudd etter førtidsslakting på 450 tonn i 2015.

2016

For 2016 viser prognosen et overskudd på 600 tonn. I dette ligger en forventning om en økning i engrossalget av egg på vel 1 prosent.

Tilførslene er prognosert å øke med 1,5 prosent til 61.600 tonn. Førtidsslakting er iverksatt og det er inkludert i prognosen at 750 tonn tas ut med førtidsslakting. Korrigert for gjennomført og planlagt førtidsslakting er det en reell nedgang i produksjonen på nesten 1 prosent fra 2015 til 2016. I prognosen forutsettes det at planlagt gjennomsnittlig engrospris videreføres (kr 18,40 per kg)⁴.

I Figur 15 viser utviklingen av målpris/planlagt gjennomsnittlig engrospris, oppnådd pris og omsetningsavgift.

* Prognose for 1. halvår 2016.

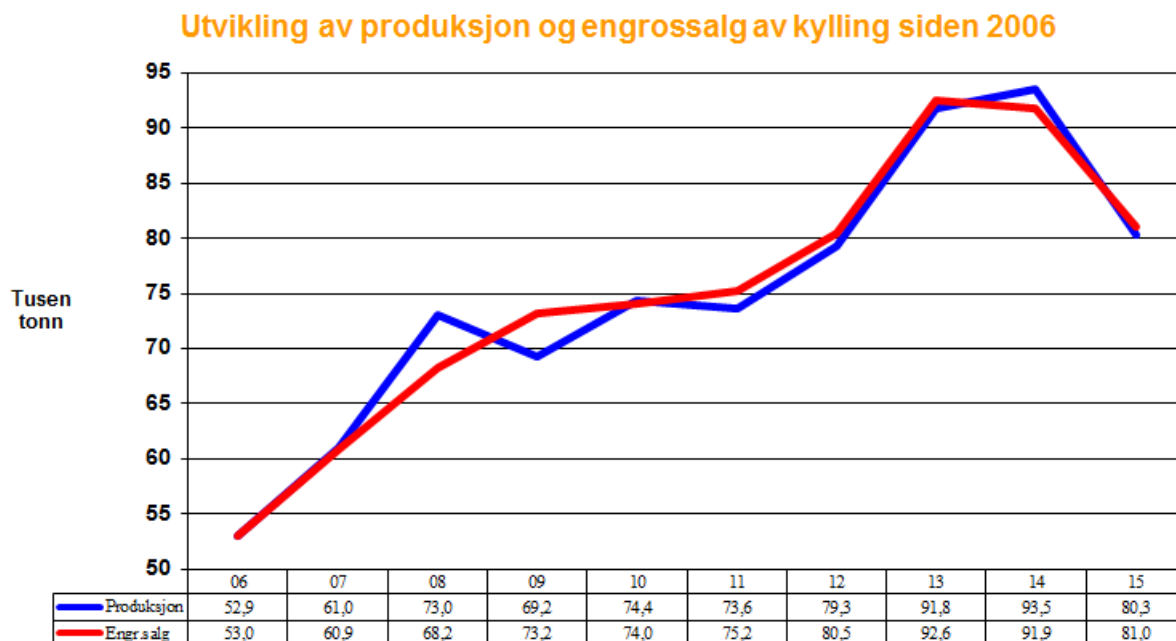
** Målpris frem til 31/6-13, planlagt gjennomsnittlig engrospris fra 1/7-13

Figur 15: Målpris, oppnådd pris og omsetningsavgift for egg fra 2010.

⁴ Det ble 12. mars bestemt å redusere engrosprisen med 50 øre per kg fra 16. mars 2015.

6.5. Kylling

Markedsutviklingen for slaktekylling er vist i følgende figur:

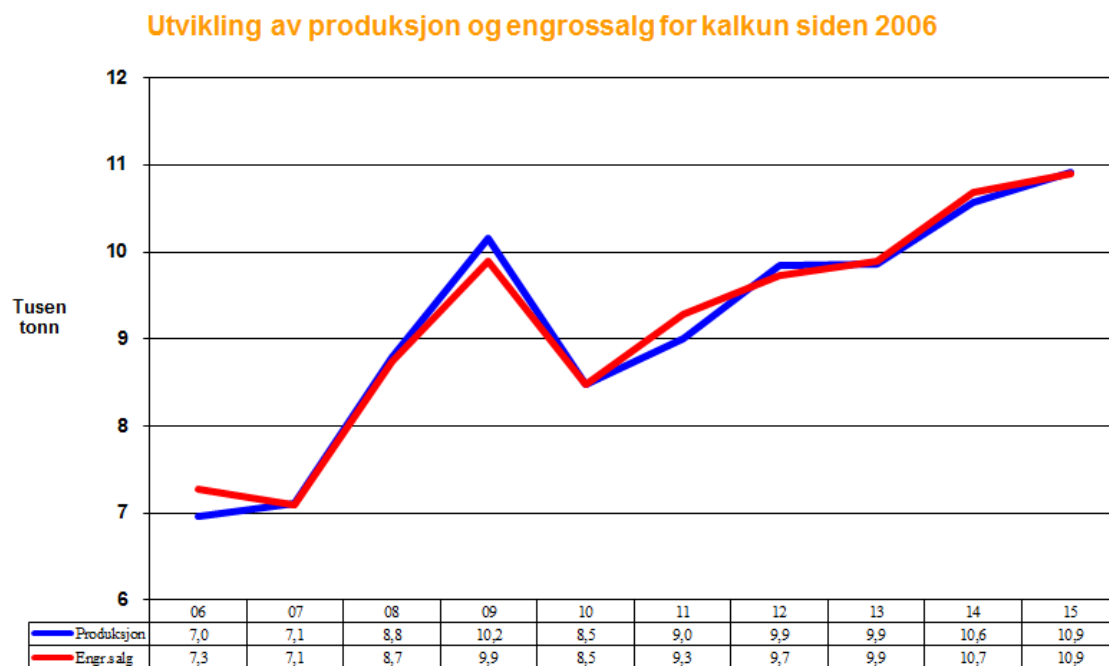

Figur 16: Utvikling i produksjon og engrossalg av kylling siden 2006.

Produksjonen av kylling ble redusert med 14 prosent i 2015. Beregnet engrossalg av hel kylling viser en nedgang på om lag 12 % fra året før. Vel 600 tonn av kvotene ble importert.

6.6. Kalkun

Markedsbalansen for kalkun er vist i Figur 17:

Figur 17: Utvikling i produksjon og engrossalg av kalkun siden 2006.

Kalkunmarkedet økte noe i 2014, men bare forsiktig i 2015. Produksjonen økte med 3 prosent og salget om lag tilsvarende. Markedet er per nå i balanse.

7. Norturas vurdering av prisutviklingen i neste avtaleår

Vurderingene bygger i hovedsak på markedsmulighetene slik de oppsummeres i markedsprognosen medio mars 2016, jfr. kapittel 6. Det er også lagt vekt på mer generelle og langsiktige element, bl.a. den økonomiske utviklingen, folketallsutviklingen, utviklingen i kjøpekraft og utviklingen i primærlandbruket og matindustrien. Vi viser i så måte til de analyser og vurderinger som ble gjort i forbindelse med fastsetting av planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe, sau/lam og egg i oktober 2015, og som er gjengitt i Grunnlagsdokument for 1. halvår 2016.

7.1. Målpris på gris

Det prognoseres at tilførslene av slaktegris øker med om lag 1 % i 2016 til ca 136 100 tonn. Engrossalget forventes å bli uendret sammenlignet med fjoråret, dvs. ca. 136 000 tonn. I prognoseperioden er det forutsatt uttak av gjeldende målpris på kr 32,34 per kg. Det innebærer en gjennomsnittlig prisøkning på 0,7 prosent fra 2015.

Prognosen viser et overskudd på ca. 1 700 tonn i 2016. I tillegg var det ved inngangen til året knapt 400 tonn gris på reguleringslager. Et overskudd på dette nivået skal det være mulig å håndtere innenfor de virkemidlene vi har til rådighet som markedsregulator. Det er likevel viktig å understreke at begrensninger i reguleringseksporten som ble vedtatt i WTO før jul har begrenset handlingsrommet, og gjør at det framover blir enda viktigere å sette inn korrigerende tiltak på et tidlig tidspunkt og å bruke prisvirkemiddelet aktivt for å sikre markedsbalanse på gris.

Norturas forslag til målpris for gris:

Nortura har med bakgrunn i forholdene ovenfor og på grunnlag av markedsprognosen medio mars 2016 vurdert handlingsrommet for prisutviklingen framover, og foreslår å videreføre nåværende målpris for gris på 32,34 kr per kg. Markedsbalansen vil være avgjørende for muligheten til å realisere målprisen for gris i 2016/17.

7.2. Prisutvikling for produksjoner regulert i volumbaserte markedsordninger

Ved markedsregulering uten målpris (volumbasert markedsregulering) har Nortura ansvar for å fastsette planlagt gjennomsnittlig engrospris for en prisperiode på 6 måneder om gangen. Dette gjelder for storfe, lam og egg. Det forventes at prisfastsettingen vil følge de linjer som er etablert gjennom de siste årene, der innenlandske produksjons- og markedsforhold, prisutvikling internasjonalt og andre relevante forhold blir veid sammen. For utfyllende vurderinger om pris- og markedsutvikling for storfe, lam/sau og egg vises det til Grunnlagsdokumentet for 1. halvår 2016.

7.3. *Prisutvikling på produkter uten markedsregulering*

Kjøtt fra kylling og kalkun har ikke markedsregulering.

Nortura har videreført overvåkingen av lønnsomheten for alle deler av verdikjedene for kylling og kalkun. Denne innsikten gir tunge føringer for fastsetting av engrosprisene på fjørfekjøtt, og det utarbeides et Prisdokument for hvert halvår. Prisfastsetting for fjørfe og lam/sau, egg og storfe samkjøres i tid, og Norturas nye engrospriser for disse dyreslagene kunngjøres samtidig.